

Varga István

FONYÓD ANNO...

Képek a régi Fonyódról

Varga István

FONYÓD ANNO...

Képek a régi Fonyódról

Pictures of the old Fonyód

Bilder vom alten Fonyód

Varga István
Fonyód anno...
Képek a régi Fonyódról

Megjelent
Fonyód első okleveles említésének
925. esztendejében
Fonyód Város Önkormányzatának
és Somogy Megye Közgyűlésének
támogatásával

Veszprém
Agenda Natura
2007

írta és szerkesztette
Varga István

grafika
Pallósi Szilárd

fordította:
V. Szabó László

nyomda:
Faa Produkt Kft.

ISBN

© Varga István
© Agenda Natura

Az első borító a fonyódi Hangya Szövetkezet épületét ábrázoló fotó felhasználásával készült.
A hátsó borítón Fejes Mihály és családja.

Fonyódi őseim emlékének

Ajánlás

Minden fotográfia – fénnel írott kép – a múlt egy-egy tovatűnt pillanatát őrzi meg. Az egymás mellé rendezett fényképek sokasága, a pillanatok lenyomatából összeállított időfolyam maga a „fénnel írott történelem.” A városi könyvtár és a múzeum, a fonyódi lakosok, valamint az évszázada itt nyaraló családok gazdag gyűjteményéből válogatott fényképek a fonyódi történelem elmúlt évszázadának első néhány évtizedét mutatják be. Megjelenítik a napjainkra már eltűnt, megváltozott városképet, Fonyód azóta átalakult utcáit, épületeit. Ellesett pillanatok őrzik az önfeledt fürdözést a háborítatlan Balaton parton, s mutatják meg szent magányában Novosánszky bácsit a 103-as számú vasúti őrháznál. Ezek a fotográfiák láttatják kisiskolásként a mai nyolcvan-éveseket, s idézik fel a halászok embert próbáló munkáját, vagy a téli Fonyód szépségét.

E régi fényképek láttán is érezhetjük, hogy mi a fonyódi közösség tagjai vagyunk, egy olyan közösségé, amelynek van önazonossága. Ez az egyik legfontosabb dolog! Ezek a képek a múltat idézik. Ahogyan múlt nélkül nincs jövő, úgy a jövő reménye nélkül nincs szükség a múltra. Ezen album által a Múltba tekintésünk célja az lehet, hogy erőt meríthessünk a mának és a holnapnak.

Jó szívvel ajánlom mindenkinek, hogy lapozgassa ezt a kötetet, és gondolja vissza magát néhány évtizeddel, sétáljon egyet a régi Fonyódon, mártózzon meg a Balaton hullámaiban.

Fonyód, 2007 karácsonyán

Hidvégi József polgármester

Fénnyel írott fonyódi történelem

Mint oly sok minden, ez is egy álommal kezdődött. Azt álmodtam, hogy az 1800-as évek végén itt Fonyódon valaki végigjárta az akkori falut, és sorra lefotografálta az öreg házakat, Béla- és Sándortelepen a frissen épült villákat, nyaralóikkal együtt, a meglévő épületeket, az utakat, a strandolókat és természetesen a jó fonyódiakat – dédapáinkat, ükanyáinkat, kisgyerekként szaladgáló nagyszüleinket.

Azt is álmodtam még, hogy ez a helybéli fotográfus nagyon vigyázott a fényképeire, albumba rendezgetve jól eltette mindahányat, mert arra is gondolt, egyszer hátha jönnek majd utána olyanok, akik örülni fognak, ha megcsodálhatják a fénnel írott képeket, felfedezve rajtuk a réges-régi Fonyód békebeli szépségét. Titkon azt is remélte, hogy a megsárgult, ódon hangulatot idéző, lebilincselő felvételek az ezredforduló tájékán talán előkerülnek, és a dédunokák felidéznek a régmúlt Fonyódját.

És az álom kezd valósággá válni. Mert – ha megértjük az Idők szavát, rájövünk, hogy - Mi vagyunk a dédunokák, a mi feladatunk megidézni felmenőink világát, összegyűjteni a még fellelhető emlékeket, hogy azok ne vesszenek el, hanem erőt merítve belőlük ápoljuk lokálpatrióta érzéseinket.

S mert azt is tudjuk régóta, hogy az álmoknak nem lehet határt szabni, nekünk, akik most itt vagyunk Fonyódon, az álom, ha nem is teljes valójában, de még is csak úgy tűnik, beteljesedett. Mert bizony itt vannak az öreg, sokszor poros fotók, még ha többsége nem is az 1800-as évek végén készült (de nem egy közülük igen!); s nem utolsósorban itt vagyunk sokan, s biztos, jó néhányunk felmenője – ha nem ő maga (igaz, kisgyerekként)! - egy-egy fotón is jelen van, hiszen ezek a fotók elsősorban rólunk, fonyódiakról szólnak. Rólunk és nekünk. Nekünk és az utánunk jövőknek, hogy lássuk, lássák, van mire építeni a jövőt, hiszen a 925 éves Fonyód iránti kötődés, kapocs elég erőt kell, hogy biztosítson számunkra. Olyan elbonthatatlan szálát jelent ez a fonyódi lokálpatriotizmus, a Fonyód iránti kötődés, amely ideköti azt is, akinek felmenői évszáz-

adokkal ezelőtt uradalmi cselédként talán nem is önszántukból jöttek e kies vidékre, és azt is, akinek ittléte óta évtizedek teltek csak el. Hiszen mindannyian fonyódiak vagyunk.

Itt vannak ezek a fotográfiák, amelyek elmesélik nekünk településünk múltjának egy-egy szeletét. Elmesélhetik, mert gondos kezek megőrizték őket.

Köszönet illet mindenkit, aki segítette e kötet összeállítását azáltal, hogy rendelkezésre bocsátotta a családi album egy-egy féltve őrzött régi fotóját. Köszönöm segítségét azoknak is, akiknek fotója most nem került közlésre, hiszen nagyon sokan önzetlenül hozták a fényképeket, de az album terjedelmi korlátai – hálátlan feladat! – válogatásra kötelezték a szerkesztőt. Időhatárnak a második világháború korszakát választottuk, ettől csak kivételes esetben tértünk el. Nem tartottuk feladatunknak, hogy helytörténeti monográfiát írjunk, ezért nincs minden fotóhoz jegyzet fűzve. Akkor, amikor az adott témakörben széleskörű irodalom hozzáférhető, nem föltétlenül írtunk hosszabb megjegyzést.

A fotóknál – helytakarékosági szempontot is figyelembe véve – csak a fotók sorszáma és címe kapott helyet. Sok esetben a fotó magáért beszél, s nyújt vizuális élményt. Akik azonban érdeklődnek a háttér iránt, a kötet végére lapozva a sorszám alapján több információhoz juthatnak. Itt közöljük a fotóval kapcsolatos egyéb tudnivalókat, illetve azt is, hogy kinek a tulajdona a fotó eredetije.

Kívánom, hogy lelje benne mindenki örömét, fedezze fel rajta felmenőit, rokonait, vagy egyszerűen csak nézegesse a régi fonyódiakat, az itt nyaralókat.

Fonyódon, 2007 Karácsony havában

Varga István

1. Fiatal pár kisgyerekekkel, 1928. augusztus 30.

2. A Porkoláb vendéglő előtt, 1930-as évek

3. Fejes Lajos és Markaf Anna
fonyódi esküvője, 1912

4. Markaf Anna és leánya,
Fejes Erzsébet, 1915. május 2.

5. A Fejes család

6. Fejes Mihály fonyódi tűzoltóparancsnok,
felesége Köcski Julianna és leányuk, Margit, 1908

7. Fonyód-fürdőtelepi
nyaraló, 1933

8. Honti István és Bellai Elvira esküvője, 1929

9. Honti István, Bellai Elvira és leányuk, Luca

10. Horovitz László, 1910-es évek közepe

11. Horovitz szikvízgyár

12. A fonyódi Horváth család, 1917

13. Kiss János, az I. világháború első fonyódi hősi halottja, 1915 körül

14. A Hullám szálló előtt, 1930-as évek

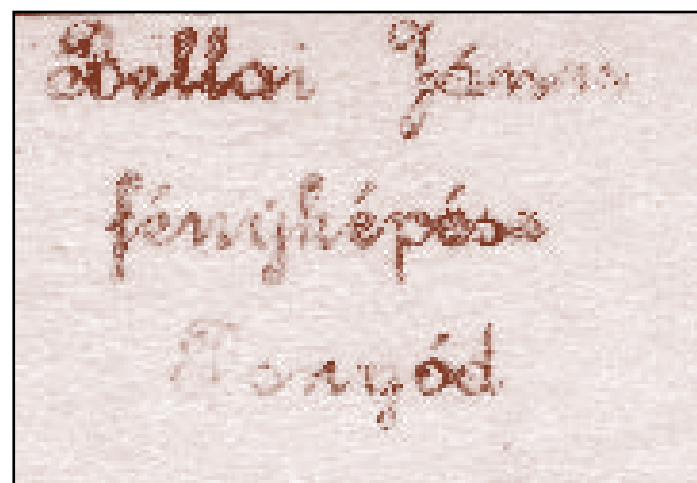
15. Gróf Zichy Béla

16. A szemesi Kohlénér család fonyódi kiránduláson, 1930-as évek

17. Márffy Emil a fonyódi kikötőben, 1903

18. May József fonyódi jegyző és családja, 1930

19. May József fonyódi jegyző és családja, 1932

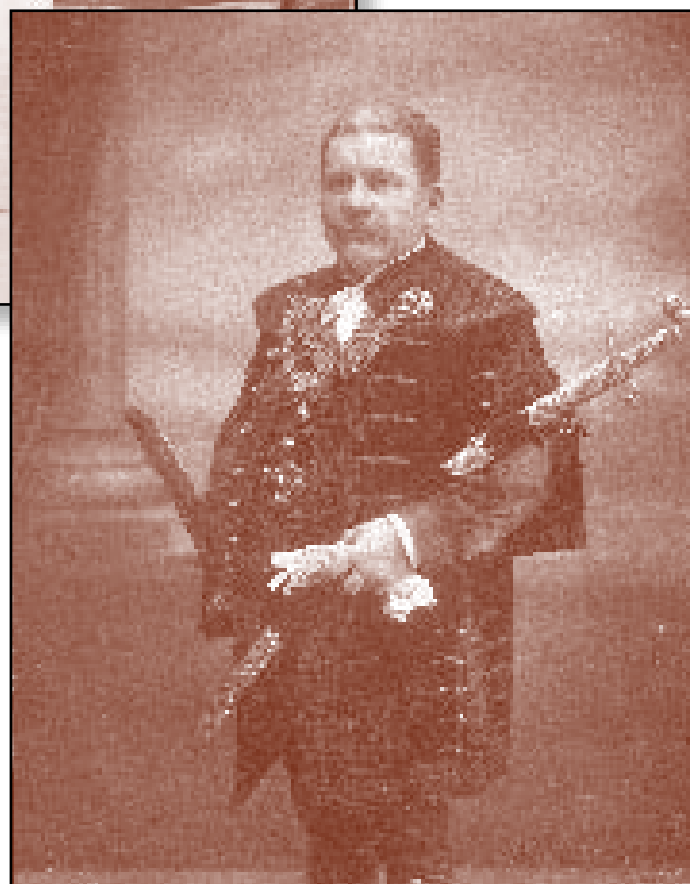
20. Ripka Ferenc az
alsóbélatelepi
gyermekotthon
bejáratánál,
1930-as évek

21. Dr. Ripka Ferenc,
budapesti főpolgármester
az árvaházi üdülőtelep előtt,
1929

22. Dr. Ripka Ferenc,
budapesti főpolgármester,
1930-as évek

23. Skerlecz Imre és édesanyja
Kocza Rózsa 1938 körül

24. Skerlecz Imre 1 évesen,
1929 nyarán

25. A Huhnwald – Sonnenschein család New Yorkban, 1914. május 26.

26. Dukesz Malvin és Sonnenschein Lipót unokájukkal a Ripka Ferenc utcában (ma Fő utca), 1943 körül

27. A Szigethy-Gyula család tagjai a fonyód-bélatelepi villa verandáján, 1900

28. A bélatelepi Szigethy-Gyula villa verandáján, 1898

29. A Szigethy-Gyula család tagjai a fonyódi Várhegyen 1900 júliusában

30. Szintén Erzsébet (jobbról)
barátnőjével, 1910-es évek vége

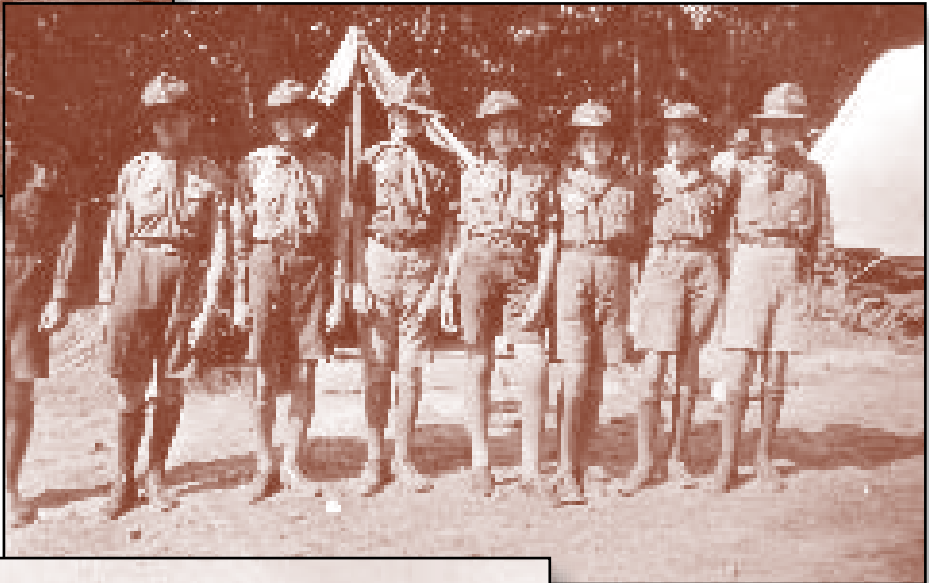
31. Varga János és Panics István, 1942. június 2.

32. A 'Gatyás' Varga család Fonyódon, 1930-as évek vége

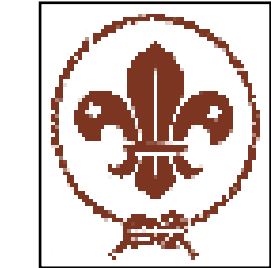

33.

33 - 38. Kaposvári cserkészek
Fonyódi táborozása

34.

35.

36.

37.

38.

39. Fonyódi vitorlás

40. Fonyódi vitorlás

41. Badacsonyi
hajókirándulás, 1937

42. A csónakban a Ritter család tagjai barátaikkal az 1900-as évek elején

43.

44.

43-45. A Ritter család tagjai barátaikkal vitorláznak a XX. század első éveiben

45.

46. A Ritter család tagjai csónakáznak 1916 szeptemberében a két móló között

47. A Szigethy-Gyula család
Bucus nevű kishajója

48. A Szigethy-Gyula család
tagjai csónakáznak Fonyódon

49. Szigethy-Gyula János, leánya Sarolta
és a Huszár család

50. A Szigethy-Gyula család
tagjai csónakáznak Fonyódon

51. Csónakkal a községi strandon, 1920

52. Ápolónőképző tanfolyam Fonyódon, 1943

53. A Doma kertészet dolgozói, 1930-as évek

54. Weibl István és Kovács Anna fonyódi esküvője, 1926. január

55. Fonyódi esküvő, 1920-as évek

56. Varga Lajos és Horváth Nanica esküvője, 1925. november

57. A Tűzoltószertár előtt, 1930-as évek eleje

58. Levente zenekar, 1943

59. Tánciskolai csoportkép, 1930

60. Balatoni ünnep, 1929

61-62. Fonyódi brikett gyártók a bozótcsatorna mellett a kanálistól jobbra a Pap-berek területén, 1930-as évek

63. Emléktábla avatás a bélatelepi vasútállomás épületén, 1944. augusztus 10.

64. Emléktábla avatás a bélatelepi vasútállomás épületén, 1944. augusztus 10.

65. Emléktábla avatás a bélatelepi vasútállomás épületén, 1944. augusztus 10.

66. Ünnepség a Szaplonczay emlékműnél, 1944. augusztus 10.

67. Fonyódi bazár és csomaghordó fogat, 1903

68. Fonyódi part a hullámturzással, 1905

69. A Ritter villa udvarán ifj. Ritter (később Ottóffy) Ottó csacsifogaton, 1905

70. Az 1934.
augusztus 15-én
felavatott Szaplenczay
emlékmű

71. Szaplenczay Manó síremléke a várhegyi erdőben, 1916

72-73. Endresz György és Bittay Gyula hősi halott repülők holttestének hazahozatala, 1932. május

74. A második világháború első fonyódi sérültje, 1942

75. Lukács János mellett
Csutorás Ferenc László tanító, 1942

76. A Fejes család cséplés közben,
1910-es évek közepe

77. Az Erzsébet leányárvaházban, 1930-as évek

78. A fonyódi vasútállomáson várakozó
vendégváró fogatok, 1910-es évek

79. A Fejes család birtoka a Fő utcában

80. A katolikus templom
felszentelésének napján,
1902. augusztus 31-én

81. A Kálvária, 1911

82. A templom és a harangláb, 1920

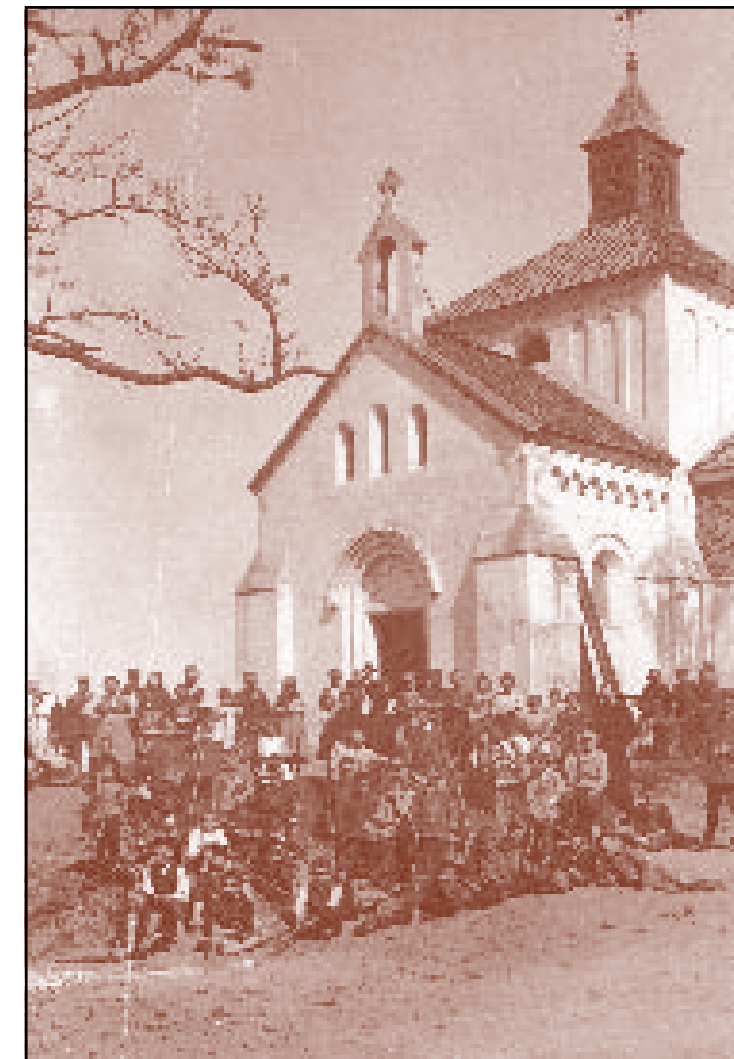
83. Harangláb

84-85. A templom 1921-es átépítése

86. A templom 1921-es átépítése

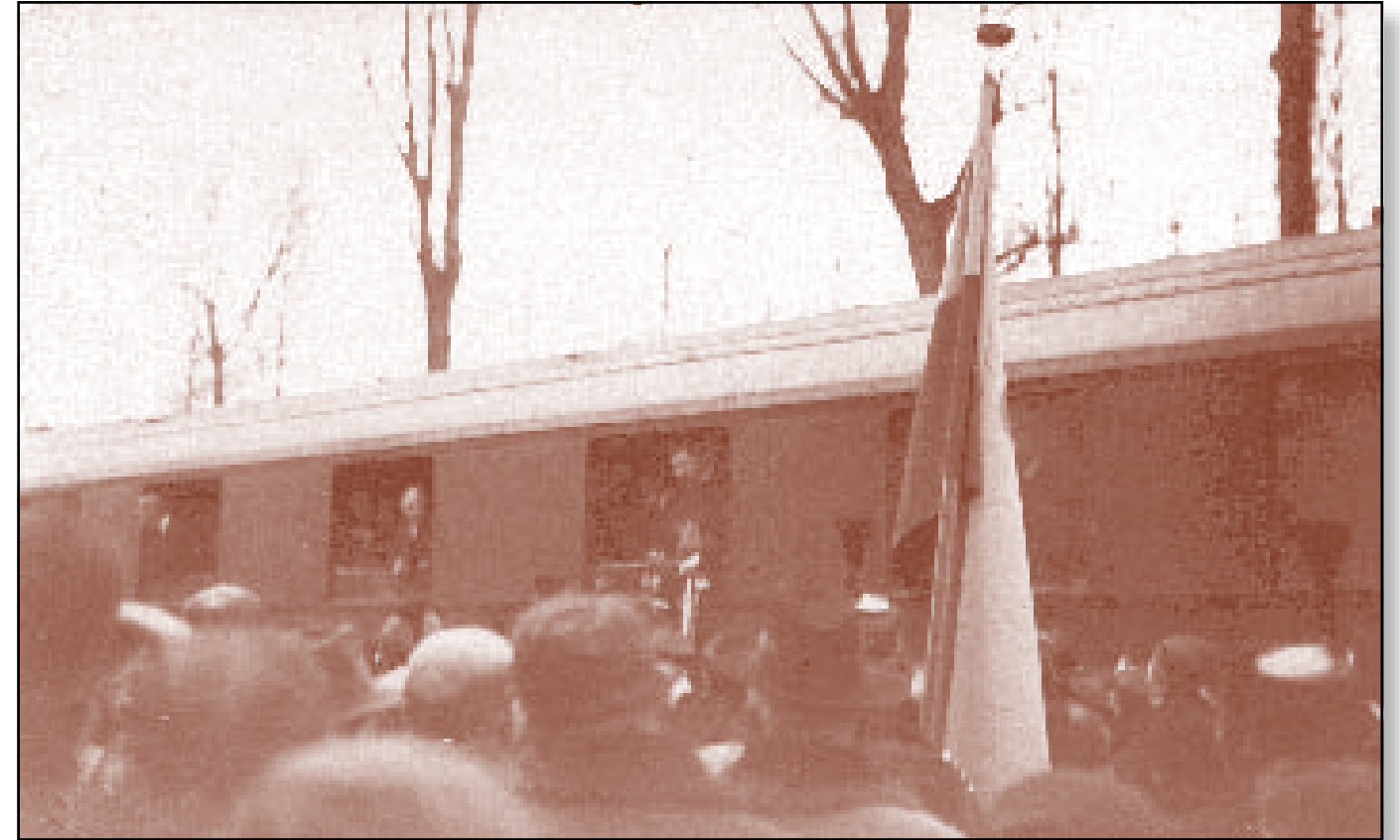
87. A templom és a harangláb

88. A templomban az 1921-es zászlószentelésen

89. Fonyódi első áldozók 1940. május 12-én, középen Ifj Lajos plébános

90-91. Serédi Jusztinián hercegprímás Fonyódon, 1928. január 20.

92.

93.

92-94. A protestáns alapjainak lerakása, 1936

94.

95. A protestáns templom építése, 1936

96. A protestáns templom építése, 1936

97. A protestáns templom felavatása, 1936. július 12.

98. A protestáns templom

99. A mai Gulya csárda épülete

100. A községháza épülete, 1940-es évek eleje

**HERBERTH
JÓZSEF**
építőmester
FONYÓD.

Elvállalja mindenféle a
szakmába vágó munká-
latokat. Költségvetéssel
és tervezéssel készség-
gel szolgál. ■■■■■

101. Posta épülete, 1934

102. Posta épülete,
1940. augusztus 16.

103. A posta régi épülete

104. A Fácános és ma már 200 éves Présház,
1957. június

105. Régi fonyódi ház, 1938

106. Régi fonyódi ház, 1937

107. Régi fonyódi ház, 1937

108. Régi fonyódi ház, 1937

109. Régi sándortelepi ház, 1905. július 18.

110. Szarvas szálló, 1930

111. Miss Foxwell és Maár Ferike
a Balaton partján

112. Fonyódi fürdőház - Miss,
Majthényi Laci, M.

113. Márfy villa Fonyódon - M. Miss

114. Kilátás
a villából - Ferike

115. Miss Foxwell és M.
a fonyódi kertben

116.

116-117. Ferike szobája a fonyódi villában

117.

118. Ferike ír

119. A Kelén gőzös Fonyód partjainál

120.

120-121. Majthényiek megérkezése a fonyódi állomásra 1903. augusztusban

121.

122. Kiszállás a benzinesből a móló végén

123. Benzines csónak

124. A vestibule-ban

125. A villa kertjében

126. Fonyódi halászok csoportja munka közben, 1918

127. Halászat a Balaton jegén, 1927

128-129. Téli halászat

130. A halászelep jégvermei és házai, 1900

131. Jégvermek a fonyódi halásztelepen, 1890-es évek

132. Régi iskola épülete

133.

133-134. Iskolaépület

134.

135. Az elemi iskola I.-II. osztályos tanulói 1935. április 5-én, középén Szalay Lórándné tanítónő

136. Az elemi iskola III.-IV. osztályos tanulói, középén Krébecz Gyula tanító úrral, 1935. április 5.

137. A fonyódi r. katolikus leányiskola növendékei, 1938. május 21.

138. A polgári iskola tanulói az 1939/40-es tanévben

139. A polgári iskola diákjai 1942-ben

140. A polgári iskola II. osztályosai, 1943. április

141. A polgári iskola tanulói 1943-ban

142. A polgári iskola autóbusza

143. A fonyódi móló, 1898

144. A móló

145. A fonyódi kikötőben

146. A kikötő 1908-ban

147. Fonyódi kikötő, 1911. szeptember

148. A fonyódi kikötő épülete

149. Móló és strand

150. A fonyódi móló, 1915

151. A fonyódi Várhegy, 1900

152. Látkép a Várhegyről, 1914

153. A bélatelepi Szaplonczay sétány, háttérben a katolikus templom

154. Látkép a mólóról

155. Háborgó Balaton

156. A fonyódi magaspart, 1921

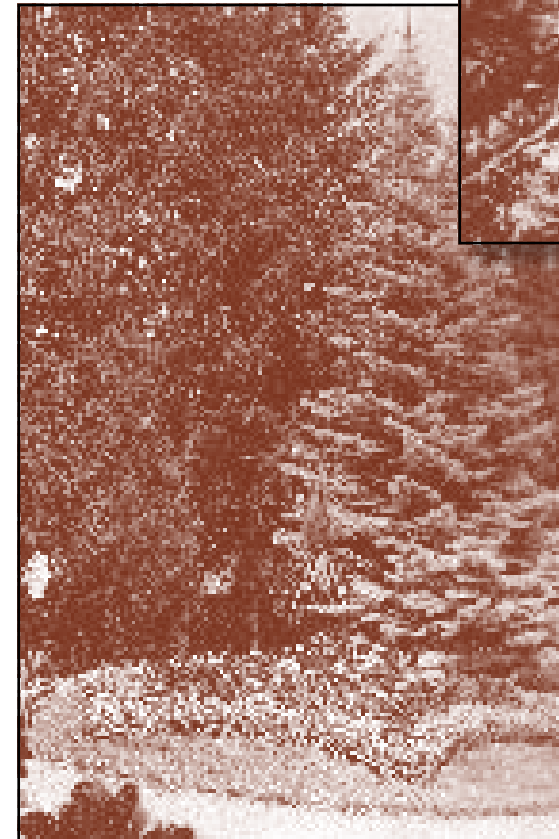

157. Egy öreg fonyódi fa

158. Barkóczy villa
Sándortelepen, 1916

159. Az Éber villa
kertrészlete

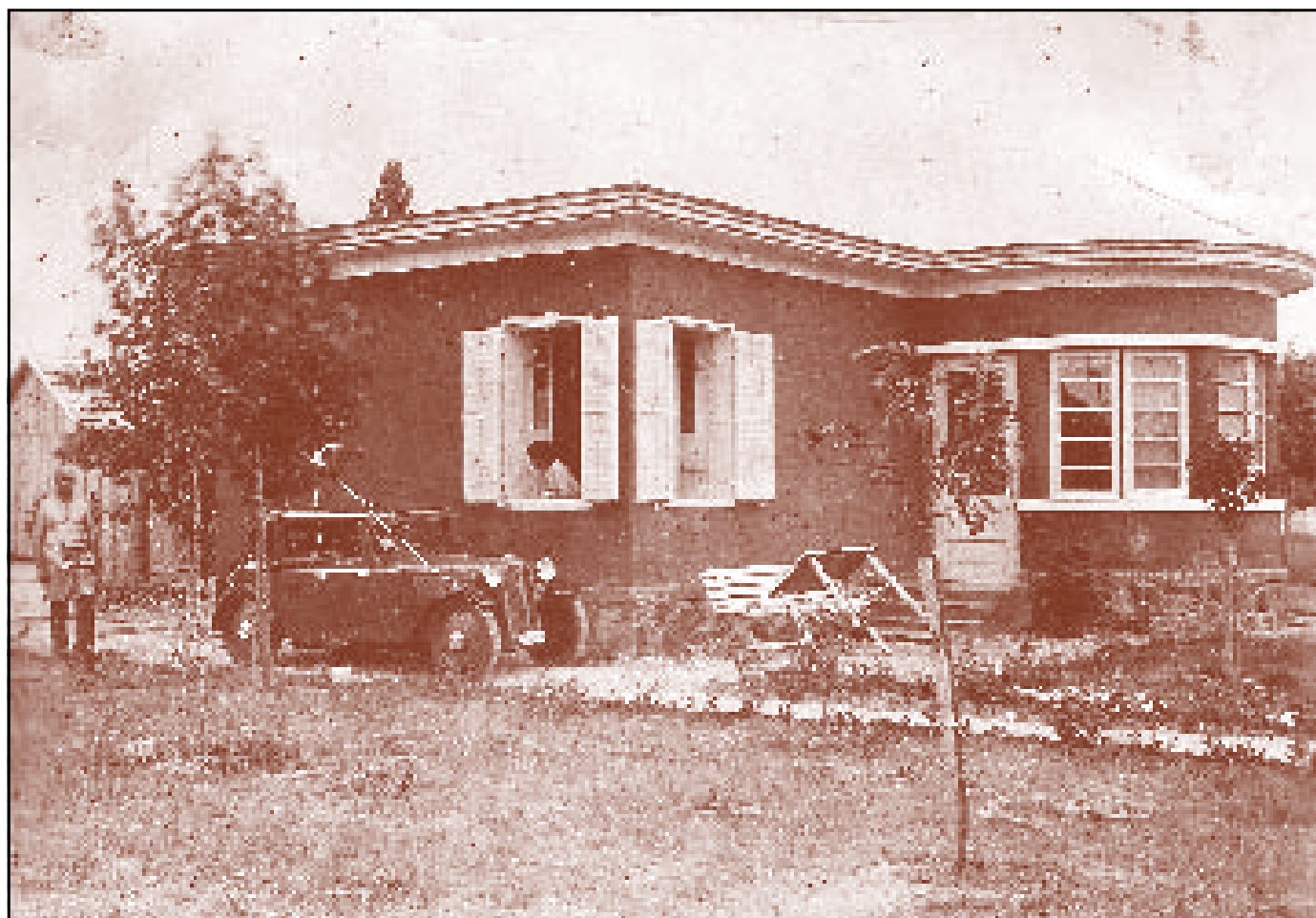

160. A Ferenczy-Lujza villa

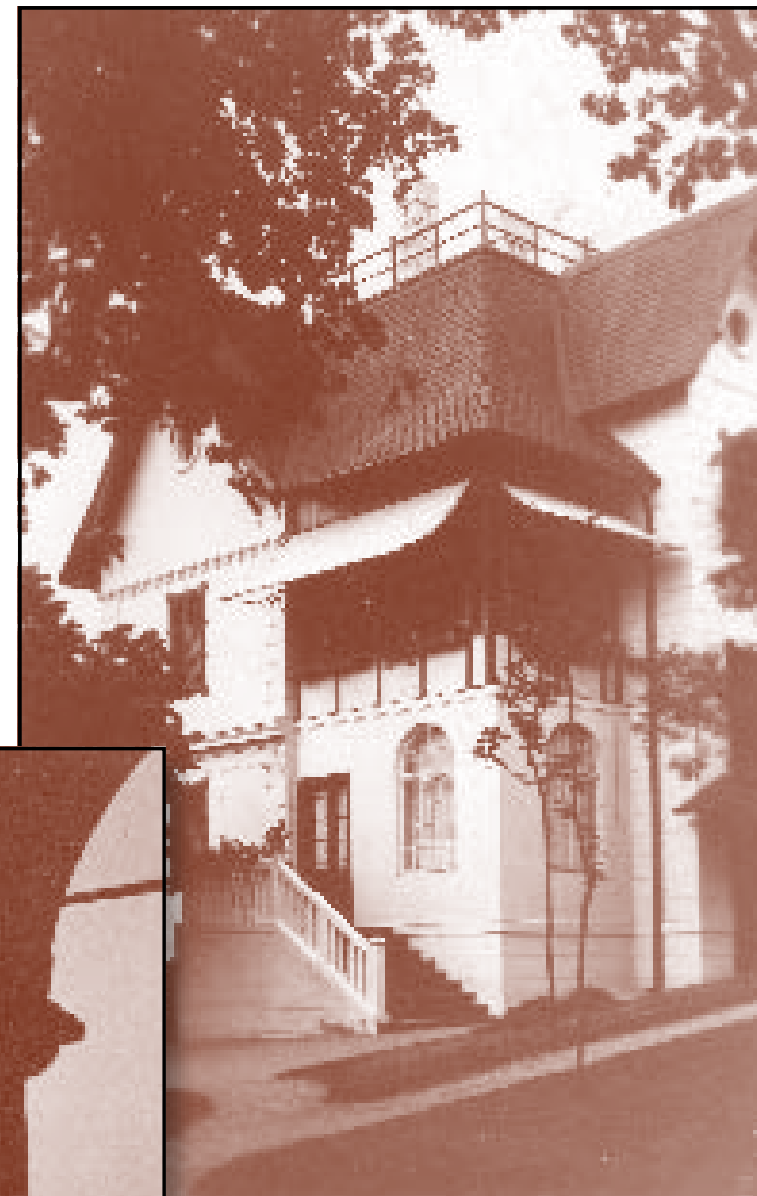

161-162. A nemeskéri Kiss család nyaralója a Hunyadi János utcában, 1933-34

163. Fonyódi villa

164. Alkonyat a Márffy villa teraszáról, 1930-as évek

165. A Hunyadi János utca, 1937

166. Lázár nyaraló a Templom utcában

167-168. Ritter villa - Dobó utcai volt óvoda épülete

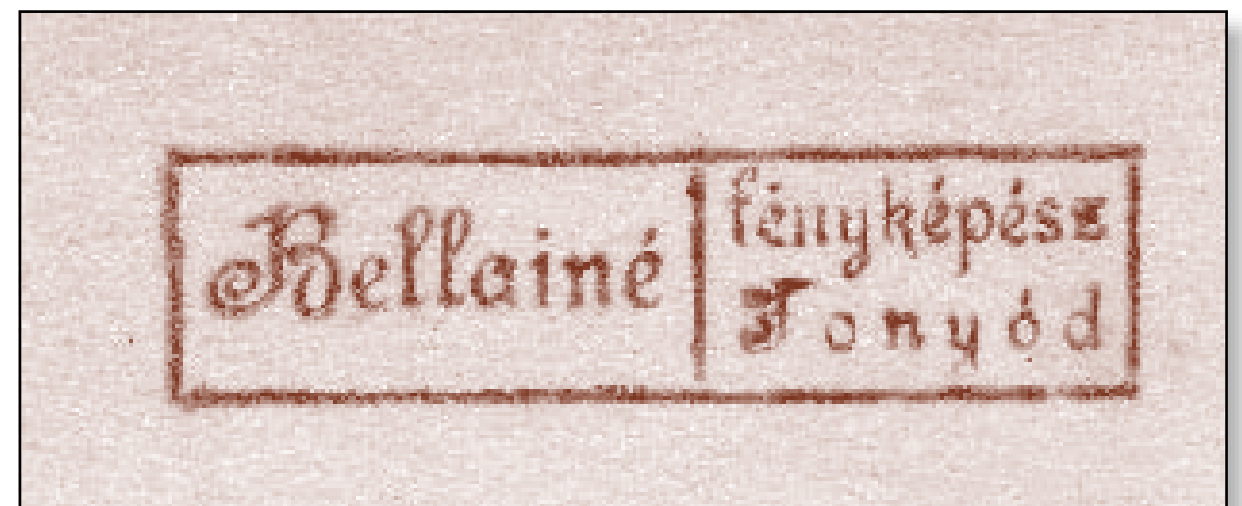

169-170. Sándortelepi villa a századelőn

171. Sándortelepi villa, 1911

172. Bélatelepi villa

173. Bélatelepi villák

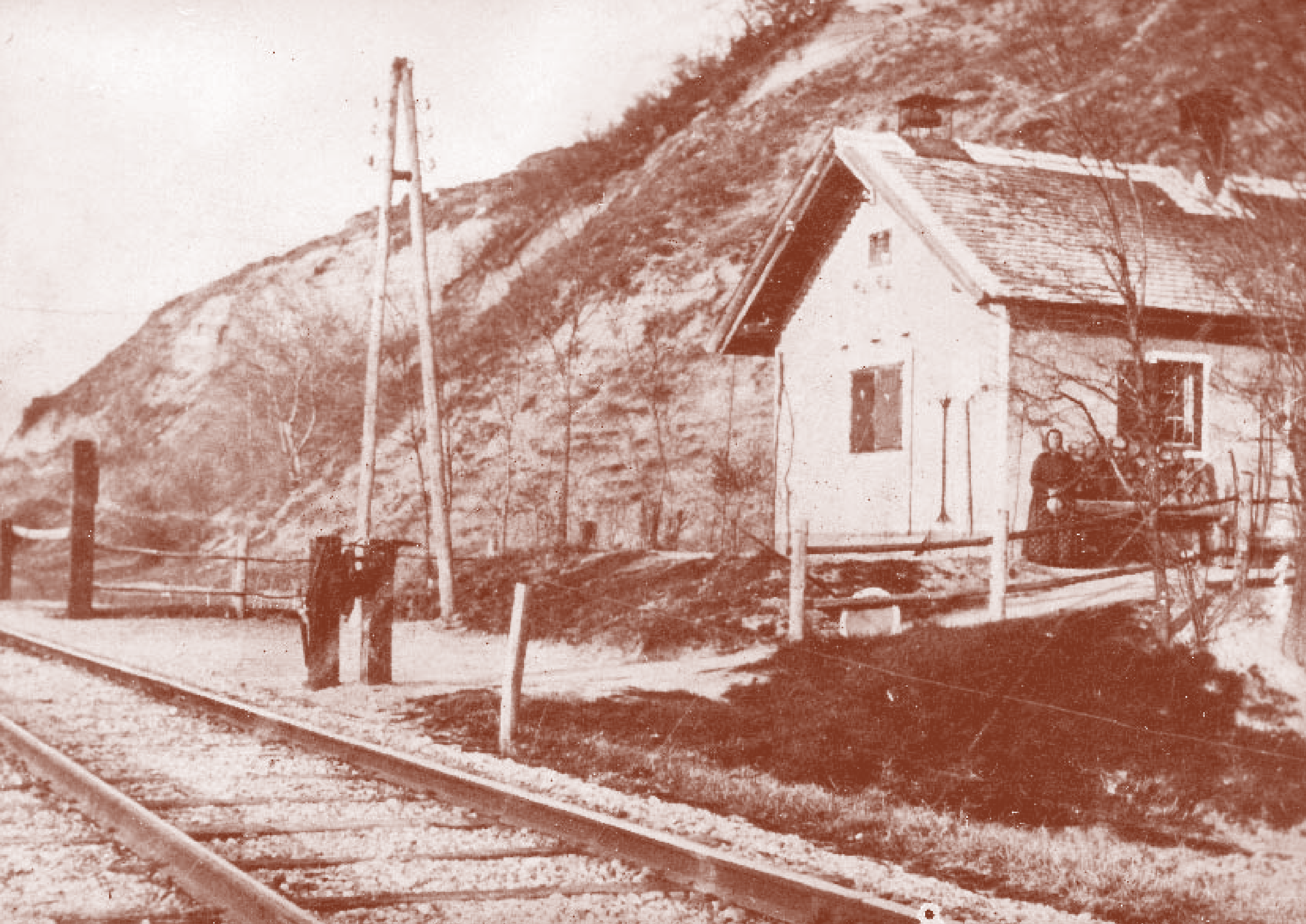

174. A Vaszary villa Bélatelepen

175. A Vollnhofer villa Bélatelepen

A következő oldalon:
176. Az egykori 103-as sz. vasúti őrház

177. Az egykori 103-as sz. vasúti őrház

178. Az egykori
103-as sz. vasúti
őrház

179. A fonyódi Várhegy alatt
a mai 7-es főközlekedési út
korabeli nyomvonala

180. Az egykori 103. sz. vasúti őrháznál lévő átjáró melletti sorompó és a hegyoldal

181. A fonyódi hegyoldal az 1890-es évek közepén

182. A Várhegy
egykor
birkalegelő volt

183. Az első vonat Kaposvár és Fonyód között, 1896 nyarán

184. Az épülő fonyódi vasútállomás, 1896 tavasza

Következő oldalon: 185. A Kaposvár-Fonyódi H. É. Vasútvonal megnyitáson 1896. július 15-én.
A hivatalos megnyitáson résztvevők csoportja a fonyódi fűtőház előtt.

186. Előtérben a gépház, a háttérben látható sétány feljáró a mai Sirály köz eleje

187. Wodianer Rudolf síremléke

188-189. Bélatelepi villa

190. Az épülő bélatelepi villasor, háttérben a Paál villa

191. Fenyves felől a fonyódi vasútállomásra érkezés előtti útkanyar

192. Fonyódi focicsapat, 1924-25 körül

193. Fonyódi focicsapat, 1928

A következő oldalon: 194. Teniszező társaság Fonyódon, 1900

195-196. A fonyódi sportpálya építése

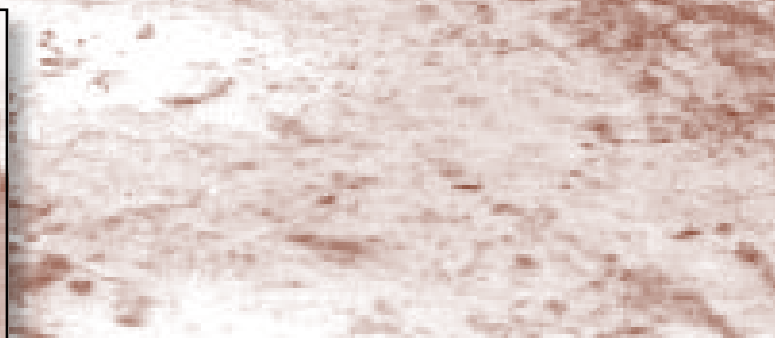
197-198. A fonyódi sportpálya építése

199.

200.

199-201.
A fonyódi sportpálya építése

201.

202. Fürdőház a bélatelepi strandon, a déli oldal felől

204. A bélatelepi
strand kabinja a
Balaton felől

203. Fürdőházak a Balatonban az 1890-es évek végén

205. Fürdőház a bélalepi strandon.

206. Szigethy-Gyula család tagjai a bélalepi strandon

207. Szigethy-Gyula Sándor a bélalepi strandon, 1916. augusztus

208. A Szigethy-Gyula család a bélalepi strandon, 1922. augusztus

209.

210.

209-210. A sándortelepi strandon

211. A sándortelepi strandon, 1901

212. A Ritter család a strandon, 1900-as évek eleje

213. A sándortelepi strandon, 1905

214. A sándortelepi strandon, 1901

215. Ritter család tagjai a sándortelepi strandon, 1904

216. A sándortelepi
strandon,
1913. augusztus

217. A sándortelepi strandon

218. A sándortelepi strandon, 1916

219. A sándortelepi
strandon

220. A bélatelepi strandon a Szaplóczay család tagjai

221. Nyaraló társaság a sándortelepi strandon, 1920-as évek

222. A bélatelepi strandon, 1926

223. A fonyódi strandon, 1929 augusztus

224. A bélatelepi strandon, 1930-as évek közepe

225. Nemestóty-Szabó Ilona és az ifjú Tartsay Vilike
a bélatelepi strandon, 1920-as évek vége

226-227. A községi strandon

228. A sándortelepi strandon

229. A községi strandon

230. Színi előadás csoportképe a szereplőkkel, 1932

231. Színdarab szereplői, 1943 húsvétja

232. Színdarab szereplői

233. A Magyar lány című színdarab szereplői, 1937

234. Készül a Kilátás Fonyódról című festmény

235. A művész A Balaton széle
című képét festi Fonyódon
1917-ben

236. Szinyei festés közben Fonyódon 1917-ben

237. Szinyei festés közben Fonyódon 1917-ben

238. A művész a Balaton partján, festőkabinja előtt

239. Fürdőegylet Fonyódon 1917-ben

240. A művész a fonyódi fürdőkház előtt Félix fiával (balról) és István öccsével (jobbról)

241. Szinyei Merse Pál Rózsi leányával és Félix unokájával a Balaton partján

A következő oldalon: 242. Pihenés a fonyódi Velics-villában

243. Hőgye Emma
és Gréczi József
magyaros ruhába
öltözött fiatal pár,
1925

244. Szalay Julianna és Varga József a szüreti
felvonuláson használt magyaros ruhában

245. A szüreti felvonuláson hordott
szép ruhában fiatal fonyódi pár

246. Szüreti felvonulók, 1940

247. Szüreti csoportkép

248. Szüreti csoportkép, 1916

249. Szüreten Milkovics Istvánéknál, 1928-29

250. Szüreti csoportkép

251. Fonyódi tél, 1930

252. A Bazár épülete télen

253. Tél a vasút-
állomáson

254. Fakutyázók, korcsolyázók, jégvitorlázók a Fonyódnál

255. Az 1929-es tél

256. A vasútállomás és a strand környéke

257. A fonyódi mólón

258. A fonyódi mólón

259. Fonyódi tél, 1929

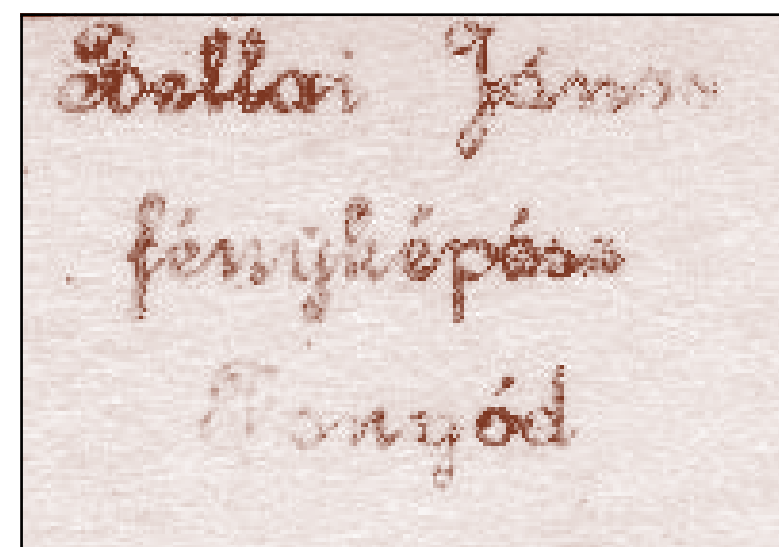

260. A strand bejárata, 1929

261. A fonyódi móló környékén

262. A bélatelepi strand a Várhegyről

263. A Kelén hajó Fonyódon a jég között, 1929

264. A befagyott Helka Fonyód és Badacsony között, 1927. december 23.

265. A rézsői út Tóti felé, 1916

266. A Vass József utca a
Walkó kilátóval, 1930-as évek

267. A 7-es út a fonyódi hegy alatt

268. A fonyódi
Hangya üzlete

*Fonyódi
"Hangya" Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet*

As Állam tulajdonú vállalatok mellett működő vállalatok
a fonyódi hangya szövetkezet.

269. A fonyódi
Hangya bolt

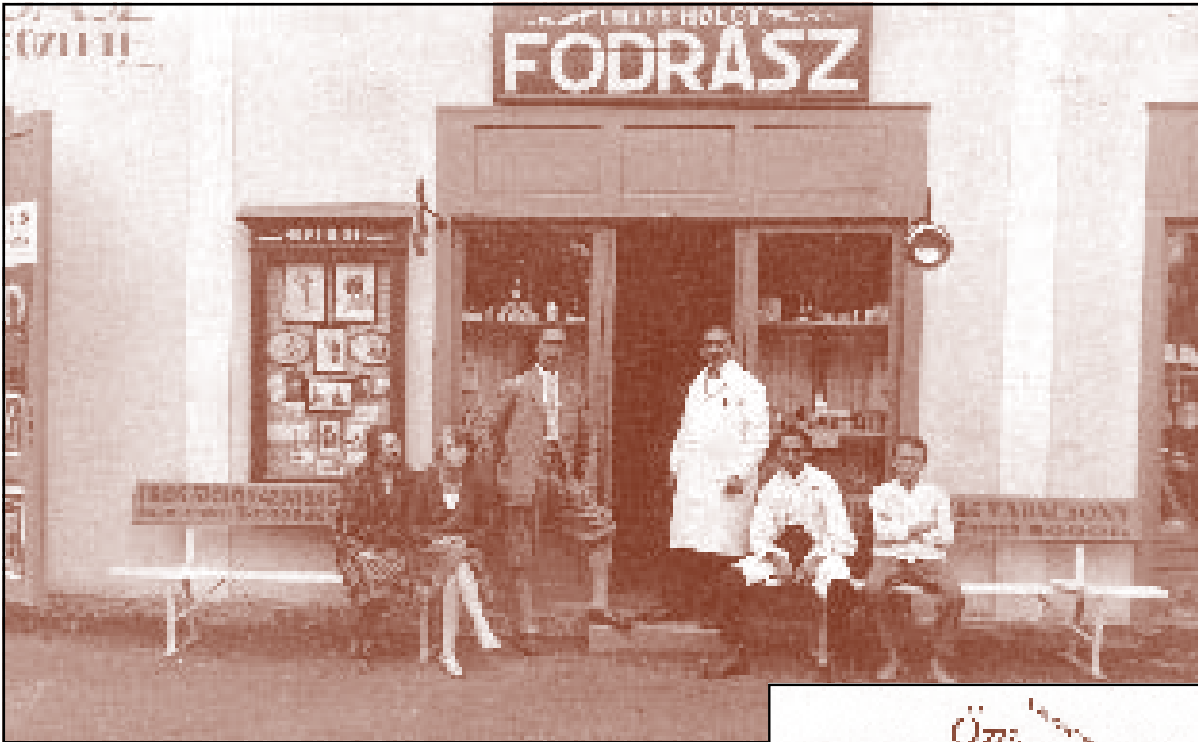

270. Üzletsor a szálloda mellett

271. A fonyódi Hangya üzlete

272. Horovitz Lajos és Sonnenschein Tibor a fonyódi Hangya üzlet kerékpárjával

273. Üzletsor a szálloda mellett

274. Honti István és segédei az üzletben

275. Egykori Bazár épülete

276. Kerbolt László cukrászdája

277. Weibl-féle úriszabó

278. Weiler Rózsi divatboltja

VÁLLY ÉS VADÁSZ
FÜSZER ÉS CSEMÉGE ÜZLETE

Államkassza
FRISS TEAVAJ

REG FELSZETEK
Államkassza Csokoládék
Borkak, desszertek
FOTTEK KONZERVEK
SAJTOK
Államkassza

VÁLLY ÉS VADÁSZ
FÜSZER ÉS CSEMÉGE ÜZLETE

REG FELSZETEK

BOR-SÓ
SZÉLES VÁLASZ

UNTER-ERDŐ
FODRASZ

VIDA ISTVÁN
BÚZÁS ÉS CSEMÉGE ÜZLET

VÁLLY ÉS VADÁSZ

CSEMEGEKERESKEDÉSE

Főüzlet: Kaposvár. * Helyüzlet: Fonyódfürdő.

Hideg felvágottak, olajos halak, szardiniák, főzelékkonzervek, kompótok, sajtok, legfinomabb bonbonok és cukorkák, likőrökben stb. dús raktár. Állandóan friss leavaj! Jégbehűtött hűsítő italok! Pörköltkávé különlegességük naponta frissen kaposvári telepünkről!

Lord-keverék 1/4 kg. 3.— P. — Házi keverék 1/4 kg. 2-25 P.

280. Vállly Károly és társasága a sándortelepi strandon, 1930-as évek

Képgyűjtemény

A kép címe alatt előbb – ha tudtuk – a fényképész nevét tüntettük fel, aztán a képhez fűzött ismertető szöveget, végül pedig a fotó tulajdonosát.

Az előzéklapon:
A fonyódi iskola első és második osztályosai 1935-ben

A hátsó előzéklapon:
A fonyódi tűzoltók az 1930-as években

A 4-5. oldalon:
A fonyódi major, 1910 körül
- Fonyódon a birtokos Zichy család létesített majort, amely a tulajdonukban lévő Várhegy nyugati oldalán volt. Perlaky József, a Zichy uradalom jószágigazgatója, már az 1860-as években is fürdőzéssel, Balaton-parti uzsonnázásokkal kötötte össze hivatalos ellenőrző útjait, melyeket a Fonyód pusztai majorba tett s ilyenkor rendszerint magával vitte kocsiján családját is. Mivel a Lengyeltótiból Fonyódra vezető út a hegy nyugati oldalán levő majorhoz vitt, a legtermészetesebb fürdőzési lehetőség is itt adódott.
A major területén laktak a cselédek, csikósok, csordások, pásztorok, juhászok, hajdúk és a majorgazda. Bélatelep élelmezésének megoldását Zichy Béla vállalta magára fonyódi majorságából, ahonnan lovaskocsin szállították fel naponta a tejet, tejtermékeket, húst, főzelékféléket és a tüzelőfát megrendelés szerint.
- Somogy Megyei Levéltár

A 6. oldalon
Fejes Ilona az első világháború idején
- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

A 7. oldalon:
A fonyódi Balaton part vihar után
- Somogy Megyei Levéltár

A 8. oldalon:
Fürdőző társaság a Balatonban a Sipos hegy előtt
- nemeskéri Kiss Melinda Gyöngyi és Imre Iván István

A 176. oldalon:
Medvegy árok
- Somogy Megyei Levéltár

Arcok

1. Fiatal pár kisgyerekekkel, 1928. augusztus 30.
- 1928. augusztus 30-ra keltezett fotó.
- Varga István.

2. A Porkoláb vendéglő előtt, 1930-as évek
- Porkoláb féle panzió és vendéglő előtt 1930-as évek körül, ma a Delta étterem áll a helyén. Balról a harmadik dr. Ripka Ferenc
- Csutorás László.

3. Fejes Lajos és Markaf Anna fonyódi esküvője, 1912
- Deutsch Gábor Fényképészeti műterme Balaton-Boglár
- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

4. Markaf Anna és leánya, Fejes Erzsébet, 1915. május 2.
- A fotó hátoldalán a következő szöveg áll: Kelt Fonyód 1915. V. 2-án. Szeretett szüleim! Itt küldöm a fényképünket, nem a legjobb, de a Bözsi nem akart megállni. Tiszteletünk küldjük, mindnyájan maradunk szerető gyermekeik. Anna és Bözsike. Írjanak!
- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

5. A Fejes család
- Fejes nagymama, Fejes János, felesége Gizella, leányuk Fejes Magda
- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

6. Fejes Mihály fonyódi tűzoltóparancsnok, felesége Köcski Julianna és leányuk, Margit, 1908
- Bethlendy Edit

7. Fonyód-fürdőtelepi nyaraló, 1933
- Bal oldalt a háttérben a nemeskéri Kiss család 'Bauhaus' stílusban épült nyaralója, amely ma is áll a Hunyadi János utcában. Előtérben dr. nemeskéri Kiss Elemér.
- nemeskéri Kiss Melinda Gyöngyi és Imre Iván István

8. Honti István és Bellai Elvira esküvője, 1929
- Honti István 1896-ban Kiskunfélegyházán született. Trianon után érkezett Fonyódra, mint fodrász, s a korábban már ide települt Bellai János fogadta fel a tehetséges fiatalembert. A mester megtanította segédjét a fényképkészítés tudományára is. Honti István 1929-ben feleségül vette a mester leányát, Bellai Elvirát. A cégtulajdonos hamarosan meghalt, ezáltal Hontira maradt a szalon. A vállalkozás gyarapodott: női fodrászat, fényképészeti szalon, drogéria stb. képeslapjaival reklámot készített Fonyód vállalkozóiról is. A képeslapok Bellainé kiadásában jelentek meg, de dolgozott képeslapkiadóknak is. Több alkalommal részt vett a budapesti fotókiállításokon, az 1930-as években országos ezüstéremmel tüntették ki balatoni természetfotóiért.

9. Honti István, Bellai Elvira és leányuk, Luca

10. Horovitz László, 1910-es évek közepe
- Horovitz Lászlónak és feleségének Wéber Rozáliának 1928-tól Fonyódon a gr. Zichy Béla körúton (ma Bartók Béla utca) volt szikvíz üzemük. A kép készítésekor még Lengyeltótiiban laktak. Ebben az időben - 1914 szeptemberében – 6 éves volt Lajos fiuk, aki később tovább működtette feleségével, Sonnenschein Magdolnával a szikvízüzemet a Bartók Béla úti házban.
- Horovitz Lajosné Sonnenschein Magdolna.

11. Horovitz szikvízgyár

- A házat 1928-ban építették, itt volt a Horovitz Lászlóné által vitt szikvíz gyár, amit fia, Horovitz Lajos feleségével együtt a második világháború után tovább üzemeltetett.
- Horovitz Lajosné Sonnenschein Magdolna

12. A fonyódi Horváth család, 1917

- Az I. világháború idején készült fénykép, bal szélen Horváth György, aki a fotó elkészülte után visszatért a frontra, s ott 1917-ben elhunyt, középen fia, Ferenc (* 1907), mellette felesége, Panics Katalin.
- Czömpöl Ferencné Horváth Ilona.

13. Kiss János, az I. világháború első fonyódi hősi halottja, 1915 körül

- Oppenheim Vilmos Budapest.
- Kiss János Fonyódon született 1883-ban. A 44-es „rosseb” ezredben szolgált 1904 és 1907 között, és mint szakaszvezető szerelt le. A világháborúban a szerb hadszíntéren Subácnál érte halálos lövés, az ezred és Fonyód első halottja volt. Hősies helytállásáért I. oszt. vitézségi érmet kapott.
- Horváth Józsefné

14. A Hullám szálló előtt, 1930-as évek

- Schaller Alajos és a vendégek
- Schaller Emil

15. Gróf Zichy Béla

- Gróf Zichy Béláról (1851-1928) a Somogy ekképpen írt 1889-ben: *„Ki ne ismerné e megyében gróf Zichy Nep. Jánost? Ennek az „öreg grófnak” van egy „fiatal gróf” fia, magas izmos alak, rövidre nyírott hajjal, sas szemei alatt a legnemesebb vágású római orral és arcéllel. Ezt a fiatal grófot nagyon érdemes megismerni. Úgy mondják: szenvedélyes lovas és vadász. Lehet, mert annyit tény, hogy istállói és agancsai messze földön bíresek; de én úgy találtam, hogy a gróf mindezeknél szenvedélyesebb emberbarát. Fegyverrel kezében elkalandoz ugyan reggeltől estig, vagy estétől reggelig nagy kiterjedésű vadasának odvas fáit közt, s épp így órákig elnézi egyik másik nyakas angol csikó fickándozásait, azonban érzelenvilágának egész nemessége mégis akkor tör ki lángoló szemeiből, ha jószágigazgatójával filantropikus terveiről értekezik. Sokszor kicsiszertű dolgok világgá kiür-töltetnek, mért ne lehetne bát nyilvánosan megemlíteni, hogy a „fiatal gróf” már templomot, pap- és iskola lakot, ezen kívül nagy kiterjedésű nőnevelő intézetet és óvodát építtetett s rendezett be; boldogot, boldogtalant segélyez, orvosoltat, tanított és foglalkoztat.”*
- Zichy Péter.

16. A szemesi Kohléner család fonyódi kiránduláson, 1930-as évek

- Nagy Balázs

17. Márffy Emil a fonyódi kikötőben, 1903

- Varga István

18. May József fonyódi jegyző és családja, 1930

- Fonyód egykori jegyzője, May József.

May József 1902-ben született Somogyvámoson gazdálkodó családban. Érettségi után Szombathelyen jegyzőtanfolyamot végzett, amelynek befejezése után Lengyeltótiban lett adóügyi jegyző, majd 1928-ban fonyódi jegyzővé választották. A község működése alatt szépen gyarapodott. Fonyód városa 1992-ben Pro Urbe kitüntetésben részesítette tevékenységéért, 1998-ban hunyt el.
- FKI-K-HGy (Fonyódi Kulturális Intézmények Könyvtár – Helytörténeti Gyűjtemény)

19. May József fonyódi jegyző és családja, 1932

- FKI-K-HGy

20. Ripka Ferenc az alsóbélatelepi gyermekotthon bejáratánál, 1930-as évek

- Dr. Ripka Ferenc 1907-től volt bélatelepi villatulajdonos. Széleskörű kapcsolatait Fonyódert és Bélatelepet számtalanszor mozgósította, sokat tett Fonyód fejlődéséért.
- FKI-K-HGy

21. Dr. Ripka Ferenc, budapesti főpolgármester az árvaházi üdülőtelep előtt, 1929

- Dr. Ripka Ferenc bélatelepi villatulajdonos, budapesti főpolgármester a Székesfővárosi Árvaházak gr. Zichy Béla üdülőtelepének bejáratánál.
- FKI-K-HGy

22. Dr. Ripka Ferenc, budapesti főpolgármester, 1930-as évek

- FKI-K-HGy

23. Skerlecz Imre és édesanyja Kocza Rózsa 1938 körül

- Skerlecz Imréné Vida Ibolya

24. Skerlecz Imre 1 évesen, 1929 nyarán

- Skerlecz Imréné Vida Ibolya

25. A Huhnwald – Sonnenschein család New Yorkban, 1914. május 26.

- Az 1907-ben összeházasodott Huhnvald Móritz és Sonnenschein Karolina, valamint Fonyódon született gyermekeik, Margit (1908), Jolán Róza (1909) és István (1911) 1911 októberében Amerikába vándoroltak, s New Yorkból küldték haza a fotót Fonyódra 1914. május 26-i keltezéssel Lina édesanyjának, Sonnenschein Ignácné sz. Müller Máriának címezve.
- FKI-K-HGy (Zsinkai Gábor ajándéka)

26. Dukesz Malvin és Sonnenschein Lipót unokájukkal a Ripka Ferenc utcában (ma Fő utca), 1943 körül

- Horovitz Lajosné Sonnenschein Magdolna.

27. A Szigethy-Gyula család tagjai a fonyód-bélatelepi villa verandáján, 1900

- Balról-jobbra: Miklós fiaival, Jolán leányaival, Sz-Gy Jánosné, Sándor, Andor?, Bibi, Irén, János, Vaszary Ilona (később Nemestóti

Szabó Béláné), Sarolta.

- Szigethy-Gyula család leszármazottai.

28. A bélatelepi Szigethy-Gyula villa verandáján, 1898

- Balról jobbra: Erzsébet, Sándor, Jolán, Sári, Ilonka, János, Bandi gyermekekkel, Sz-Gy. Jánosné, Miklós, ?, Vilma, Sz-Gy. János, Pisti.
- Szigethy-Gyula család leszármazottai.

29. A Szigethy-Gyula család tagjai a fonyódi Várhegyen 1900 júliusában

- Szigethy-Gyula család leszármazottai.

30. Szintén Erzsébet (jobbról) barátnőjével, 1910-es évek vége

- A Szintén család tagjai 1841 óta élnek mind a mai napig Fonyódon, Erzsébet nagyapja István halász volt. A család az 1750-es években Lellén élt, a 19. század első harmadában Boglárra költöztek, majd Fonyódon települtek le az 1840-es években.
- Varga István

31. Varga János és Panics István, 1942. június 2.

- Király János

32. A ’Gatyás’ Varga család Fonyódon, 1930-as évek vége

- Varga István gróf Zichy Béla uradalmában volt számadó juhász, az 1890-es évek elején költözött Fonyódra, addig Pusztaszentgyörgyön élt. Fia volt a ’Gatyás Varga’.
Felső sor:
Teklics Király János (1908-1998), felesége Varga Mária (1913-1997), ifj. Varga István (1911-1987), Varga János (1921-1943)
Alsó sor: Varga Istvánné Gréczy Erzsébet (1890-1959), ifj. Teklics Király János (1935), Varga ’Gatyás’ István (1888-1950)
- Király János

Cserkészek

33-38. Kaposvári cserkészek Fonyódi táborozása

(Lukács Csaba fotói)

- Fonyódon rendszeresen táboroztak hazánk különböző részeiből érkező cserkészcsapatok. Ezek visszaemlékezéseiből idézünk föl néhányat, megjegyezve, hogy a fotókon kaposvári cserkészek láthatóak.
A Krisztinavárosi Havas Boldogasszony Római Katolikus Egyházközség látta el annak a cserkészcsapatnak a fenntartó-testületi feladatait, amely a 148. Nagyboldogasszony cserkészcsapat nevet viselte. A fenntartó-szervező testület világi elnöke Ripka Ferenc, Budapest főpolgármestere, fonyód-bélatelepi villatulajdonos volt. Az éves munka jutalma rendszerint a nyári tábor volt, amelyre a gyerekek nagy örömmel készültek fel, és igyekezett mindenki a részvételt kiérdemelni. A II. világháború végéig több alkalommal a csapat Fonyódon tartotta a nyári nagytábort, minden bizonnyal nem véletlenül. A csapatban működött egy kb. 20 főből álló vízi raj az 1930-as években, Faragó Vilmos vezetésével. Több vízi túrát rendeztek, s amikor a csapat Fonyódon táborozott, a vízi raj Budapestről a Dunán Faddnál, a Sió csatornán le ill. felevezve csatlakozott az ott táborozó cserkészekhez. Még 1948-ban is változatlan lendülettel folyt a cserkészélet. A csapat fennállásának 25 éves jubileumát húsvétkor tartották, javá-

ban készültek a nyári táborra, amelyet szintén Fonyód-Bélatelepen tartottak. Az év szeptemberében bekövetkezett a már korábban is várható tragédia, a kommunista hatalom minden önszerveződést felszámolt, ezek között a cserkészetet is. A Magyar Cserkészszövetséget beolvasztották a Magyar Úttörők Szövetségébe, a cserkészfelszereléseket rekvirálták, a cserkészházat elvették. Ekkor gyakorlatilag megszűnt hosszú évtizedekre a cserkészet Magyarországon...

A trianoni határon túlról, Beregszászról is érkeztek cserkészek 1940 nyarán a Balaton partjára, ők is Fonyódon táboroztak.

A makói cserkészek körében kerékpáros „mozgó-tábor” szervezésére került sor 1936 nyarán *„a csapat fejlettebb, erősebb szervezetű tagjai számára”*. A mozgó-táborban 5-6 fiúnál több nem volt. A tábor főbb állomásai: Szeged – Baja – Pécs - a Balaton Fonyódnál – Székesfehérvár - Budapest – Szeged - Makó. Útközben táborozó cserkészekre találtak Fonyódon, akik vendégül látták a makói fiúkat, ezáltal ezekre a napokra a szálláskérdés is megoldódott. Fonyódon négy napot töltöttek, nagy élmény volt számukra a Balaton. A makói református cserkészet történetéhez tartozik Gál Sándor, volt csapat-jegyző öregcserkész visszaemlékezése ezekről a napokról: *„Kerékpáros mozgótábor (1936) Beszámolok röviden arról a táborról, ami több volt számunkra egy kirándulásnál, vagy egy kis cserkészromantikánál. Mindezeken túl ez a tábor azt jelentette, hogy közvetlenül megismerjük Hazánkat, melyről oly sokat tanít a cserkészet. Eljutottunk olyan helyekre, abová akkoriban alföldi gyerek csak ritkán juthatott el. Megismertük a dímbes-dombos Dunántúlt, a csodálatos Balatont, a közbenső városokat, azok történelmi értékeit, az ott élő embereket, a budai begyvidék szépségeit. Ez az út próbára tette erőnlétiünket, állóképességeinket. [...] Rövid pihenő után indultunk tovább Kaposvárra. Ezt is igen szép helységnek találtuk, de mennünk kellett tovább. Már hajtott bennünket a Balaton közelsége. Estére Fonyódon akartunk lenni. Ez a vágyunk teljesült is. Táborhelyet keresve Alsó-Bélatelepen kötöttünk ki, ahol a jószerencse ismét cserkészbarátokkal hozott össze, így nem volt tovább gondunk a táborhelyre, sőt még a kosztolásunk is megoldódott. Nem felejtető el az a pillanat, amikor egy alföldi gyerek egy kisebb dombról látja meg először a Balatont. A csodálat egybevegyül a meghatódottsággal. Igaz ez aztán elhűlik, de az emlékezetben mégis örökre nyoma marad. A legsziűkesegebb teendők elvégzése után nem tudtuk megállni, hogy még aznap ne mártózzunk meg a Balaton vizében. Már felfjöttek a csilagok, amikor végre elégnek találtuk. Nem voltunk fáradtak sem, mert tudtuk, hogy pár napig itt fogunk pihenni, fürdeni, a tájjal ismerkedni. Csodálatos négy napot töltöttünk el. Fürdés, kirándulás, pihenés, no meg a kerékpárok rendbehozatala a következő útszakaszra. Ráérő idejében Feri bá’ mesélt a Badacsonyról, Tihanyról, a geológiai adottságokról, s nem utolsósorban a regékről, melyek az egyszerű emberek Balaton iránti szeretetéből fakadtak. Persze ezek a szép napok is elteltek, s felcsendültek a régi szép dallamok: »A kedves tábort nézem elmerengve, / Az én szemem is mintha könnyes lenne.« Másnap reggel 4 órakor volt ébresztő, de búcsúzóul még fürdöttünk egyet, nem törődve azzal, hogy hideg a víz, s talán meg sem tudunk száradni.”*

Csónakázás, vitorlázás

39. Fonyódi vitorlás

- Bellainé fényképész Fonyód
- Varga István

40. Fonyódi vitorlás

- Károlyi Éva

41. Badacsonyi hajókirándulás, 1937

- May József jegyző (a kép jobb szélén, kisgyerekekkel a karján) fonyódi társasággal Badacsonyba kirándul. Jobb oldalon Ify Lajos plébános
- FKI-K-HGy

42. A csónakban a Ritter család tagjai barátaikkal az 1900-as évek elején

- Ottóffy Attila

43-45. A Ritter család tagjai barátaikkal vitorláznak a XX. század első éveiben

- Ottóffy Attila

46. A Ritter család tagjai csónakáznak 1916 szeptemberében a két móló között

- Ottóffy Attila

47. A Szigethy-Gyula család Bucus nevű kishajója

- A Pesten ügyvédkedő ifj. Szigethy-Gyula János nagybátyjától kapta meg annak Bucus nevű svertes jolléját, amellyel vitorlás versenyeken több díjat is nyert. A villasor orosz megszállásakor sok egyéb patinás berendezési tárgy mellett a bélatelepi kikötőben horgonyzó Bucus sem kerülhetette el sorsát: mivel elvenni, elvinni, felhasználni nem tudták, csak a burzsoá játékszett látták benne, és mint ilyent elpusztítandónak ítélték – beledobtak egy köteg kézigránátot, ez éppen elég volt hozzá, hogy akkora lyukat szakítson a hajófenéken, amelyet már nem lehetett befoltozni.
- Szigethy-Gyula család leszármazottai

48. A Szigethy-Gyula család tagjai csónakáznak Fonyódon

- Szigethy-Gyula család leszármazottai

49. Szigethy-Gyula János, leánya Sarolta és a Huszár család

- Szigethy-Gyula család leszármazottai

50. A Szigethy-Gyula család tagjai csónakáznak Fonyódon

- Szigethy-Gyula család leszármazottai

51. Csónakkal a községi strandon, 1920

- FKI-K-HGy

Csoportképek

52. Ápolónőképző tanfolyam Fonyódon, 1943

- dr. Haragos Ferenc községi orvos 1943-ban indított ápolónőképző tan-

folyamot vezetett, ahol legalább harminc helybéli nőt képeztek ki ápolónővé. Haragos az 1945. május 6-án alakított helyi önkormányzat tagja, 1948 áprilisában az SZDP színeiben a helyi képviselőtestület tagja volt,
- FKI-K-HGy

53. A Doma kertészet dolgozói, 1930-as évek

- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

54. Weibl István és Kovács Anna fonyódi esküvője, 1926. január

- Horváth Józsefné

55. Fonyódi esküvő, 1920-as évek

- Horváth Józsefné

56. Varga Lajos és Horváth Nanica esküvője, 1925. november

- Középen az ifjú pár; alsó sor bal szélén Horváth Mária (1907-1991)
- Horváth Józsefné

57. A Tűzoltószertár előtt, 1930-as évek eleje

- A Tűzoltószertár a Kisfaludy – Ripka Ferenc (ma Fő) utca sarkán állt, a régi iskola szomszédságában.

Felső sor: Hőgye István, Háncs Lajos, Fodor Gyula

Középső sor: Babina László, Varga József, Kiss Ferenc

Alsó sor: Köcski Lajos, Nagy Lajos, Molnár József, Kardos István

- Horváth Józsefné

58. Levente zenekar, 1943

- Elöl a dobnál Csutorás F. László

Mögötte gyerekek balról jobbra: Györe Tivadar, Pápai József, Háncs György, Metzger Lajos, Teklics Miklós, Tóth Tibor, Tóth (Vas) Lajos; Hátsó sor: Varga Lajos, Bazsika János, Takács László, Metzger sándor, Varga László, Takács Ferenc, Tar László, Tóth Rudolf, Gréczi Ferenc, Nagy Lajos
- Csutorás László

59. Tánciskolai csoportkép, 1930

- Bellainé fényképész Fonyód

- Első sor: Dobosi Krisztina, Borbély Ilona, Csonka Gizella, Fejes Erzsébet, Luka Emma, Sebrek Ilona, Varga Mária, Panics Anna, Egyed Anna;
Második sor: Molnár Lajos, -, -, Elter József, - a tánctanár; Györe Pál, Kalász Sándor; Bogdán Ferenc, Kelemen János;
Harmadik sor: Horváth István, Varga József, -, Szentpáli Gyula, Király János, Szabó József;;
Negyedik sor: Fejes Mihály; Bali József, Bazsika József, Országh Lajos.
- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

60. Balatoni ünnep, 1929

- Somogy Megyei Levéltár

Fonyódi érdekességek

61-62. Fonyódi brikett gyártók a bozótcsatorna mellett a kanálistól jobbra a Pap-berek területén, 1930-as évek
- Király János

63. Emléktábla avatás a bélatelepi vasútállomás épületén, 1944. augusztus 10.

- Emelkedett hangulatú ünnepség színhelye volt 1944. augusztus 10-én, csütörtökön délután 6 órai kezdettel a Fonyód-Bélatelepi Vasútállomás épülete, ahol szép számban jöttek egybe az villatulajdonosok, az ősfürdőzők és Bélatelep közönsége, hogy a telep létesítésének félévszázados fordulóját megülve, kegyeletesen megemlékezzenek arról, aki az azóta legszebb fejlődésnek indult, gyönyörű balatoni üdülőtelepnek, Fonyód-Bélatelepnek alapjait megvetette. Az ünnepség során a bélatelepi állomás épületén emléktáblát helyeztek el, majd a II. osztályú váróteremben az alapításra vonatkozó relikviákat, fényképeket* és okmányokat tettek le. Az ennek kapcsán elhangzott ünnepi beszédet dr. Matolcsy Sándor kormányfőtanácsos, vezérigazgató mondta.
* a fotókat később kötetünk is közli
- Szigethy-Gyula család leszármazottai

64. Emléktábla avatás a bélatelepi vasútállomás épületén, 1944. augusztus 10.

- Az ünnepségen elhangzott beszéd szövege:

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az 50. esztendő az egyén életében azt a határkövet jelenti, amikor a tetőre érkezett ember szép csöndesen és lassan elindul hazafelé. A százados, sőt évezredes életre elhivatott közösségek életében az 50 esztendős határkő talán az első megpihenés állomása, az első visszatekintés drága alkalma.

Telepünk életében dr. Berzsényi Zoltán egészségügyi főtanácsos úr Óméltóságáé az érdem, hogy a maga még a tetőn járó életének gyermekkori élményeire emlékezvén, nagy ügybuzgósággal, fáradhatatlan utánjárással, és tökéletes áldozatkészséggel összegyűjtögette, rendezte és kiállításra alkalmassá tette azt az anyagot, amely most ennek az állomásépületnek II. o. várótermét díszíti, s elkészíttette senkinek a támogatását sem kérve ezt az emléktáblát, amelyet íme most a nyilvánosságnak átadunk.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim, visszatekintve az elmúlt 50 esztendőre, előttünk testvéri, magyar közösségbe összeforrott nagyanyák és édes anyák, apák és nagypapák felejthetetlenül drága és kedves emléke tűnik fel, akik ennek az állomásépületnek a helyén állt 103-as számú őrháznál nyaranta összejövén, a Szaplonczay Manó bölcs irányítása és élete végéig tartó vezetése alatt végül is elhatározták, hogy ezen a helyen és ott fenn a hegyen fürdőtelepet létesítenek. Ezek az ősök fészekrakó, honfoglaló magyarok voltak itt. Egy családba tömörült testvérek voltak, mert az egész, ma is élő berendezkedésük minden jogszabálytól függetlenül patriarchális életformát teremtett itt meg. Gyermekszerető, fajtát szaporító magyarok voltak, mert amit itt létesítettek, az nem a saját, hanem családjuk, elsősorban gyermekeik egészségét, életerejét szolgálta. Az idetévedő vendég ünnepnapok kivételével ma is alig lát ezen a telepen munkaképes felnőtt férfit, a villatulajdonos családapák ma is munkában töltik a nyár legnagyobb részét, akár az alapító ősök, dolgoznak azért, hogy a gyermekeik pihenhessenek, testben-lélekben erősödhessenek és készülhessenek egy boldogabb és szebb magyar jövőndőre. És végül az alapító ősök valóban kultúremberek voltak, akik már 50 év előtt megteremtették ezen a helyen azt a kultúrát: 500 n.öles telkeken, hatalmas közös sétá-

nyon, kiépített Balaton parton vízvezetékkel, villannyal, rendezett közlekedéssel, amely a Balaton parti fürdőhelyek nagy részében még mindig hiányzik.

Ez az emléktábla és dr. Berzsényi Zoltán áldozatkészsége az 50 éves határkőnél emlékeztet, s így kötelezettségeket ír nekünk elő a jövőre is, ezért mondunk neki szívből jövő, hálás, testvé-ri lélekből fakadó köszönetet. Maradjon telepünknek a jövőben is oly lelkes barátja, mint amilyennek nagy örömmel ismertük eddig is. [...]”
- Szigethy-Gyula család leszármazottai

65. Emléktábla avatás a bélatelepi vasútállomás épületén, 1944. augusztus 10.

- Az ünnepségen a MÁV részéről Hééger Árpád műszaki tanácsos és Borbola János főmérnök vettek részt. Somogy vármegyét Begedy Péter dr. vármegyei főjegyző, Szendrődy Tibor és dr. Berzsényi Tibor főszolgabírák képviselték.

Bélatelep közönsége részéről dr. Berzsényi Zoltán egészségügyi főtanácsos, dr. Berzsényi László kir. közjegyző, Berzsényi István vezérőrnagy voltak jelent, akik az ősfürdőzőket képviselték. Az ősvillatulajdonosok leszármazottai közül megjelentek a Csorba-család, Szaplonczay-család, Szigethy-Gyula-család és a Folly-család tagjai, míg a jelenlegi villatulajdonosok közül ott láttuk Törleyt, Rózsa Jánost, Matoltsy Sándort, Tamást és Lászlót, Kada Alajost, Révy Lászlót, Verebély Tibort, a Scipiades-családot, Buzáth Jánost, Matolcsy Oszkárt, Magay Ferencet és Bélát és még sokakat másokat Kaposvár és Somogy vármegye előkelőségei közül.
- Magay Tamás

66. Ünnepség a Szaplonczay emlékműnél, 1944. augusztus 10.

„Az állomásnál lezajlott ünnepség után a közönség a Szaplonczay-emlékhez vonult, ahol Révy László dr. kir. főügyész emelkedett szavak kíséretében megkoszorúzta az emlékművet. Itt az ünnepséget a Himnusz hangjaival zárták be.”

A fotón több résztvevőt felfedezni a korábbi három fotó valamelyikén, így egészen biztosra vehető, hogy ugyanazon a napon készültek. A képen balról jobbra: 1.Ravazdy Györgyné Sz-Gy Erzsébet, 3. Dr. Scipiadesné, 4. Törley Dezsőné, 6. Ludvig Éva, 7. Prilisauerné, 8. dr. Magay Ferenc, 9. dr. Matolcsy Sándor.
- Magay Tamás

67. Fonyódi bazár és csomaghordó fogat, 1903

- Fekete Gyula szemben a vasútállomásal kis üzletházat építtetett s azt az 1900-as évek elején már bérletként hasznosította. Első bérlője Kajos Ödön Vilmos cukrász és felesége, Sipos Flóra volt, aki ott 1908 körül bazárt rendezett be és emléktárgyakat árúsított. Utóda az első világháború idején Kalász Sándor volt vegyeskereskedés-szerű kis üzlettel. Ez volt Sándortelep első üzlete. Innen szállították – igény szerint - a kívánt árut a vásárlóknak a nyaralókba.
- Varga István

68. Fonyódi part a hullámturzással, 1905

- Megjelent a Vasárnapi Újság 1905. évfolyamában
- FKI-K-HGy

69. A Ritter villa udvarán ifj. Ritter (később Ottóffy) Ottó csacsifogaton, 1905

- Többek között kétkerekű szamaras kordén közlekedtek a szám-adó juhászok a somogyi Nagyberek vidékén, s a fonyódi kiscgazdák a malomba, szőlőbe is kordén jártak.

- Ottóffy Attila

70. Az 1934. augusztus 15-én felavatott Szaplonczy emlékmű
- Szaplonczy család leszármazottai

71. Szaplonczy Manó síremléke a várhegyi erdőben, 1916
- Szaplonczy Manót, Bélatelep alapítóját kívánságának megfelelően halála után a várhegyi erdőben, egy Zichy Béla által adományozott területen helyezték örök nyugalomra 1916. szeptember 6-án, du. 3 órakor.
- Szaplonczy család leszármazottai

72. Endresz György és Bittay Gyula hősi halott repülők holt-testének hazahozatala, 1932. május
- Endresz György (1893—1932) pilóta. Az I. világháborúban mint tábori pilóta vett részt, több kitüntetést kapott. A háború után a Magyar Aero Express, majd a német Junkers-művek pilótája, később a Magyar Aero Szövetség oktatótisztje volt. Az Amerika és Magyarország között tervezett óceánrepülés szervező bizottsága 1930-ban vezetőpilótának kérte fel. A „Justice for Hungary” elnevezésű géppel 1931. július 16-án 25 óra 40 perc alatt Harbour Grace-ből az Atlanti–óceánon át leszállás nélkül Bicskéig repült. Óceánrepülésükkel elnyerték Rothermere lord tízezer dolláros díját. 1932. május 21-én Bittay Gyula navigátorral Rómába repült az óceánrepülők kongresszusára; a littoriai repülőtéren a gép lezuhant, mindketten életüket veszítették.
- Károlyi Éva

73. Endresz György és Bittay Gyula hősi halott repülők holt-testének hazahozatala, 1932. május
- A pilóták földi maradványait vonattal hozták Magyarországra, a szerelvény Murakeresztúrnál lépte át a határt május 26-án hajnalban. A vonatot nagyobb ünnepélyességgel először Nagykanizsán fogadták. A mozdony ormára fehér virágokból keresztet illesztettek s azt gyászleppellel borították be. A koporsókat vivő vagonat teljesen bevonták nemzeti színű lobogóval. Amerre a gyorsvonat elhaladt, a falvak leventéinek díszszázada, az elemi iskolás tanulók sorfala állt az állomáson. A vonat megállt Fonyódon, ezt a jelenetet örökítették meg. A Földő utca folytatása az Endresz utca, ez őrzi emlékét Fonyódon a hős pilótának.
- Károlyi Éva

74. A második világháború első fonyódi sérültje, 1942
- A fonyódi segédjegyző, Lukács János volt a II. világháború első fonyódi sebesültje, a brianszki erdőben aknára lépett, ezért egyik lábát amputálni kellett. Amikor hazaérkezett, a vasútállomáson együtt érző fonyódiak sokasága fogadta.
- Lukács Csaba

75. Lukács János mellett Csutorás Ferenc László tanító, 1942
- Lukács Csaba

76. A Fejes család cséplés közben, 1910-es évek közepe
- Az I. világháború idején a cséplés és más mezőgazdasági munkák jórészt a nőkre maradtak, hiszen a férfiak többsége a háborúban volt. Bal oldalt Fejes nagymama, közepen fehérben Markaf Anna.
- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

77. Az Erzsébet leányárvaházban, 1930-as évek
- Varga István

78. A fonyódi vasútállomáson várakozó vendégváró fogatok, 1910-es évek
- A fonyódi vasútállomás létesítése és a fürdőélet kibontakozása után a falu első fiákerese Köcski János két veje, Angyal Pál és Fejes Mihály volt. A vonatérkezés után elszállították a vendégeket, majd lecserélték a hintót kocsira, és mentek a földekre dolgozni.
- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

79. A Fejes család birtoka a Fő utcában
- Fejes birtok a Fő utcában, bal oldalt az akkori községháza épülete. A képet Mariska küldte Fejes Lajosnak az I. világháború Idején 11. tüzezrezred KMK 2
Apja és Fejes János a képen
- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

Egyházi élet

80. A katolikus templom felszentelésének napján, 1902. augusztus 31-én
- Varga István

81. A Kálvária, 1911
- Dr. Gobbi Károly felvétele

82. A templom és a harangláb, 1920
- Csutorás László

83. Harangláb
- Amikor még nem volt temploma Fonyódnak az 1876-ban megépült iskolában tartottak minden hónapban egyszer szentmisét, Szőlősgyőrökről járt át a plébános. A havi fuvart a fonyódiak adták. A Jutasi-féle telken (jelenleg Domb utca), a domb tetején az 1870-es években állítottak egy haranglábát. A lengyeltóti apát-plébános 1909-től havonta járt Fonyódra. Az volt a szokás, hogy a harangozó a „Jutasi dombon” állva figyelte, mikor ér a szekér a rézsői hídra. Akkor kezdett harangozni, a hívek pedig elindultak az iskolához a szentmisére. Ez hosszú éveken át így volt. Abban az időben történt állítólag a következő eset: *„A kocsis elgondolkozva ült a bakon, amikor a rézsői hídhöz értek, s megszólalt a harang. Kapta az ostort, s a lovak közé csapott. A lovak birtelen megugrottak, megrántották a kocsit, az apát úr az üléskosárral együtt majd leesett. Meglepődve rászólt a kocsisra: Mit csinálsz János? - Tetszik hallani, bebarangoztak, elkésünk – válaszolta a kocsis. - Már hogy késnének el, hiszen én tartom a misét!”*

84-86. A templom 1921-es átépítése
- Csutorás László

87. A templom és a harangláb
- Csutorás László

88. A templomban az 1921-es zászlószentelésen
- Csutorás László

89. Fonyódi első áldozók 1940. május 12-én, közepén Ify Lajos plébános
- Bellainé fényképész Fonyód
- Alsó sor: Teklics Margit, Nagy Ilona, -, Ify Lajos, Molnár Rózsa, Magyar Mária, Vincze Edit; Középső sor: Györe Margit, Kardos Margit, Vass Ilona, Turnár Erzsébet, Torma Mária, Szilasi Adrienn, Weibl Ilona, -, Gréczi Ilona, Horváth Ilona; Felső sor: Horváth Mária, Dobossy Erzsébet, Garai Gabriella, Máner Margit, Mihálovics Ilona, Kara Anna, Gréczi Gizella, Varga Erszébet
- Czömpöl Ferencné Horváth Ilona

90. Serédi Jusztinián hercegprímás Fonyódon, 1928. január 20.
- Serédi Jusztiniánt XI. Piusz pápa 1927. november 30-án esztergomi érsekké nevezte ki, s még ugyanebben az évben bíborosi rangra emelte, majd 1928. január 8-án személyesen püspökké szentelte. A Rómából hazatartó vonat Fonyódon megállt, s az új érsek üdvözölte a híveket. Fonyódra különvonattal érkeztek a kaposvári hívek, napokon keresztül a fonyódi eseménnyel voltak tele a somogyi újságok: „A vonat 3-ik kocsijának ablakában állt az új bíboros hercegprímás. Mosolygó, derűs arccal, kíváncsi érdeklődéssel állt a leeresztett ablaknál. Bíbor billeus fedte a fejét, bíborral szegett fekete reverendáján szerényen pihent gazdag díszítésű arany mellkeresztje, amelynek aranyágából fényesen villantak a drágakövek.” — írta az Új Somogy.
- Varga István

91. Serédi Jusztinián hercegprímás Fonyódon, 1928. január 20.
- „Az állomási épület ormán büszkén unatkozott a szürkületben a háromszínű zászló. A falakat, a fákat, vaskorlátokat zöld fenyő girland fonta eggyé. A felgereblyézett, homokkal hintett pályatesten futószőnyeg nyúlt be a felvételi épületig, amelynek falát címer, címer után borította. Hatalmas diadalkapu büszkélkedett a peronon »Isten hozott!« felírással.”
- Somogy Megyei Levéltár

92. A protestáns alapjainak a lerakása, 1936
- Az Új-Somogy 1936 januárjában adta hírül, hogy a *„Fonyód-Bélatelepen egyre szaporodó protestánsok elhatározták, hogy templom építését fogják megvalósítani.*” Ehhez telket a Basch örökösök adtak, míg özv. Bihar Józsefné majd’ 4 ezer pengős adománya a templomalap javára sokat lendített a megvalósítás elkezdésén. Az ügy annyira előrehaladt, hogy márciusban már elfogadták a tervet is és abban is megegyeztek, hogy *„a templom mindkét egyház (evangélikus és református) szimbólumát fogja viselni és pedig a tornyon csillag, a főbejárat felett kereszt lesz.”*
- FKI-K-HGy

93-94. A protestáns alapjainak a lerakása, 1936
- A protestáns templom építéséhez a mintát az abbáziai (ma: Opatija) valdens templom szolgáltatta. Ezt a templomot dr. Matoltsy Sándor 1935 húsvétján látta Abbáziában, ahol részt vett a magyar nyelvű istentiszteleten családjával együtt. Ennek a templomnak külső része bazaltkőből és géptéglából készült, belseje pedig faburkolatos volt. Ez az épület adta meg az ötletet arra, hogy Fonyódon is hasonló megoldással történjen a templomépítés. Az elgondolást a gyülekezet elfogadta és a tervrajz a dr. Matoltsy Sándor által hozott rajzok alapján készült el.
- FKI-K-HGy

95. A protestáns templom építése, 1936
- Az építkezés üteme 1936. április és május havában érte el tetőpontját Ebben a két hónapban adták község lakói a sok ingen fuvart, akiknek mintegy 90 %-a római katolikus vallású volt. A munkálatok folyamán sok mindenre figyelemmel kellett lenni. A gondos építkezésre jellemző az alap mélysége, amelyet 1,50 mélységűre ástak. Különös figyelemmel voltak a balatoni viharokra a torony lehorgonyzásánál éppúgy, mint a homlokzatot burkoló géptégla fagyállóságára.
- Stephaich Erika

96. A protestáns templom építése, 1936
- Sokan gyűjtöttek a templom javára. Dr. Matoltsy Sándor már 1936. január 28-i levelében köszönetet mond vitéz técsői Móricz Kálmán főgondnoknak, hogy ő is csatlakozott a gyűjtéshez. Meglepőnek tűnhet, de a buzgó katolikus Ripka Ferenc is indított gyűjtést Matoltsy Sándor felkérésére Bélatelepen. Hasonlóan megkérte Barkóczy ezredest is arra, hogy intézzен körlevelet a sándortelepiekhez, s kérje fel őket a hozzájárulásra. Barkóczv azonban a kérést megtagadta azzal, hogy amikor a fonyódi római katolikus templom épült, a fonyódi protestánsok a dologból teljesen vonták magukat. Isten azonban gondoskodott a szükséges anyagi fedezetről.
- Stephaich Erika

97. A protestáns templom felavatása, 1936. július 12.
- A fonyódi protestáns gyülekezet „szépszavú harangját” június 28-án fel is avatták, s a következő hónapban, július 12-én a templomszentelési ünnepséget is megtartották. A püspököket és a vendégeket a feldíszített pályaudvaron fogadták, majd rövid villásreggeli következett a Drechsler szálló teraszán. A gyülekezés özv. Biharné villájában volt (ma az általános iskola udvarán). A harang 11 órakor kondult meg, s az ünneplő gyülekezet elindult a templom felé. A két gondnok átadta püspökének az aranyozott kulcsokat, s a menet bevonult a templomba. Felolvasták az emlékiratot, amelyet Soós iparművész készített, s azt elhelyezték a rézhüvelyben, majd a zárókőben. Az ünnepi istentisztelet a Himnusz eléneklésével zárult. A vendégeket díszebéd várta a Sirály szálló nagytermében, végül ünnepélyesen búcsúztatták őket a vasútállomáson.
- FKI-K-HGy

98. A protestáns templom
- Amíg a templom nem állt, a nyári gyülekezet egybekapcsolói a vilálával rendelkező és rendszeresen Fonyódon üdülő vendégek voltak,

akik egyben a gyülekezet irányítói is lettek: Szigethy-Gyula Sándor kórház igazgató és családja, Magay Béla ezredes, Magay Ferenc törvénytészi tanácselnök, Matoltsy Sándor bank-vezérigazgató. Evangélikus részről özv. Bihar Józsefné, Matoltsy Sándor neje, Fleischacker Gusztáv ny. ezredes és családja, Dr. Ittész Zsigmond vármegyei tiszti főorvos és családja, Dr. Kring Jenő budapesti táblabíró és családja, rendszeresen itt nyaraló evangélikus egyháztagok.

- Varga István

Fonyódi épületek

99. A mai Gulya csárda épülete

- Bellainé fényképész Fonyód

- A József Attila utcában áll ma is az épület.

- Szebeni Endre

100. A községháza épülete, 1940-es évek eleje

- A fonyódi községháza építése 1936 márciusában került szóba, hiszen - ahogy az Új Somogy írta - *„a nagyközségnek községházá-ra okvetlen szüiksége van, hiszen a képviselőtestületi ülést is a főjegyző kicsiny irodájában, egymás bátára zsúfoltan tarthatta meg.”* Némi huzavona után végül 1937 nyarán Csényi István fonyódi építőmester kapta meg az építés jogát. Előbb Herberth Józsefet bízta meg a testület, de Csényi fellebbezett, mivel ő adta az olcsóbb ajánlatot, s végül a vármegye neki adott igazat. Az új községházát 1939 januárjában adták át, s a vasárnapi Istentisztelet után „az egész közönség az új községháza elé vonult. Ify Lajos plébános az épületen kívüli avatószertartás után a községháza minden egyes helyiségét külön is felavatta.” Az akkor minden helyiség falán elhelyezett keresztek egyike ma is megvan, a polgármesteri iroda falát díszíti.

- Varga István

101. Posta épülete, 1934

102. Posta épülete, 1940. augusztus 16.

- A Szent István utcában álló épület, ma ügyvédi iroda.

- FKI-K-HGy

103. A posta régi épülete

- A posta épülete a régi vasútállomással szemben volt, a 7-es út mellett.

- FKI-K-HGy

104. A Fácános és ma már 200 éves Présház, 1957. június

- A fotó előterében a Fácános palánkvár területe van, háttérben lát-szik a 200 éves Présház. A tóti Lengyel család Szent-György hegyi szőlőjében szobrokkal díszített, reprezentatív présházat építtetett. Ugyanakkor súlyt helyezett arra is, hogy a fonyódi egyszerűbb állapotoknak megfelelően, de mégis igényes körülmények között fogadhassa szüreti vendégeit. A fonyódi Présház építési idejét nem tudjuk pontosan, de a XIX. század elején, talán 1804 körül emelhették. A műemlékvédelem alatt álló Présház a XIX. századi borpincék jellegzetes épülete. Masszív, tömör konstrukciójú épület. Négy vasrácsos, homlokzati ablaka közt az épület frontjának köze-

pén kétszárnyas, csúcsíves bejárati vasajtó helyezkedik el, melyet jellegzetes bidermayer rozetták díszítenek. A bejárat elé az 1850-es évek elején négy, szögletes téglaoszlopra támaszkodó, timpanon-nal díszített kocsifeljárót építettek, amely az épületnek jellegzetes klassziczizáló külsőt ad. Fedele nádas, ereszdíszítései a fonyódi vil-laépítkezéseknél később is szokásos népies deszka faragványok. A bejárati ajtón a fagerendás nagyterembe léphetünk, amelyből a hegy alá 22 méter hosszú és 6 méter széles téglaboltozatú, fel-sőszellőztetésű pince nyúlik be. A pincéből az épület déli oldalát képező két tágas szobába juthatunk, amelyek közül az egyik talán a nők, a másik a férfiak pihenőhelyét képezhette. A nagyteremben olvasható egy bölcs megállapítás az 1833-ból származó szőlőprés gerendájába vésve: *„Anno 1833. A szőlő három gyümölcsöt terem. Az első gyönyörűség, a második részegség, a harmadik bánat.”* Néhány évvel ezelőtt újra megnyitotta kapuit a Fonyódi Présház Ét-terem, s gasztronómiai ínycségekkel, fonyódi tájételeket és so-mogyi specialításokat felvonultató gazdag választékú étlappal várja a vendégeket.

- FKI-K-HGy

105. Régi fonyódi ház, 1938

- Épült 1900-as évek elején. Háncs Mihály háza, utóda Béres István.

- Csutorás László

106. Régi fonyódi ház, 1937

- Az 1850-es években építette Borbély Márton, aki Fonyód első vas-úti őre volt. A Falusoron volt szőlője.

- Csutorás László

107. Régi fonyódi ház, 1937

- Panics István háza

- Csutorás László

108. Régi fonyódi ház, 1937

- Vass József istállója 1800-as évek elején épült.

- Csutorás László

109. Régi sándortelepi ház, 1905. július 18.

- A Sándor utcában ma romos állapotban meglévő épület.

- Csutorás László

110. A Szarvas szálló, 1930

- A Fő utcában, a bölcsőde helyén állt a Szarvas-szálló és vendéglő, ahol a század eleji híradások szerint rengeteg bált és mulatságot tartottak. A vendéglő tulajdonosa Rosenberger Simon a szállót 1898-ban építtette. Aránylag rövid fennállása után a II. világhábo-rút követően lebontották.

- Varga István

Családi album - 1903

(Varga István tulajdona)

Képaláírások az eredeti albumban

A fonyódi régiségpiacon feküdt az a fotóalbum, amelynek fotói kö-zül kötettünk is válogat. Ki tudja, milyen utat járt be az évszázad

alatt, a lényeg, hogy az 1903 környékén készült fotók visszakerül-tek Fonyódra és albumunk díszei lettek. Egy somogyi birtokos, régi nemesi család fotóalbuma ez, amelyben Fonyódon készült fotók tucatjai tárulnak szemünk elé. A Balatonparton, a bélatelepi Márffy villában és annak kertjében, a vasútállomáson készült fotográfi-ák egy eddig nem ismert világot is bemutatnak, hiszen eddig ezek az egyetlen fotók, amelyek a századelőről mutatnak be bélatelepi villabelsőt. Az albumban a gyulai Gaál, a Vasdényey család tagjai szerepelnek a legtöbbet.

111. Miss Foxwell és Maár Ferike a Balaton partján

- Márffy Emil feleségének, Majthényi Irmának az első férje Maár László volt, akitől három lánya született, űk voltak Márffy ún. „mostohaleányai”. Egyikük, „Ferike” szerepelt az albumban. A név furcsaságának magyarázata: eredetileg Franciska, egy magya-rosítási hullám „terméke” volt a női névként adott Ferike. Maár Ferike aztán Brokés Rezső férje lett, később is bélatelepi nyaralók maradtak.

112. Fonyódi fürdőház - Miss, Majthényi Laci, M.

- „A fürdőkabinok a 103-as órháznál állíttattak fel. Jó ideig ez egy vízben cölöpökön álló U-alakú faépítmény volt, minden villához 1-1 kabinnal és egy váróteremmel. A fürdőházhoz hídon kellett be-járni. Minden kabinnak két ajtaja volt, és amíg a nők csak a belső ajtón közlekedhettek és csak a belső vízben fürödhettek, addig a férfiak csak a kifelé nyíló ajtókat használhatták és csak a külső vízben fürödhettek. Nők és férfiak még a vízben sem találkozhattak és persze a mai strandolásról szó sem lehetett. Ezt a faalkotmányt minden ősszel ki kellett emelni és tavasszal újból felállítani, ami igen nagy költséggel járván és ezért - egyben haladva is a korrál - épült meg az 1900-as években a mai fürdőház.” – áll Szaplonczay László visszaemlékezésében.

A titokzatos 'M' feltételezésünk szerint az album eredeti tulajdonosa.

113. Márffy villa Fonyódon - M. Miss

- A fonyód-bélatelepi Márffy villa, mely három 480 négyszögöles, tehát közel egy holdas területen épült, 1918-ig volt Márffy Emil tu-lajdonában, aki egyik legtekintélyesebb embere volt a megyének. A villa építése 1898 nyarán fejeződött be, hiszen egy júniusi beszá-moló alapján tudjuk, hogy *„Több építkezés van folyamatban, sőt rövid idő múlva bevégezve; ilyenek a Márffy, Csorba, Duchon-villák; az elsőé olyan nagy méretű s akkora kényelemmel lesz ellátva, minő még nincs Fonyódon.”*

114. Kilátás a villából - Ferike

- A vármegye lapja, a Somogy 1899. júniusában adott hírt arról, hogy Fonyód-fürdőtelep *„folyton emelkedik, a villák egymásután épülnek széltében-hosszában minden felé!... Egyik szebb mint a másik. Ez idő szerint itt Márffy Emil-é dominál mind nagyság, mind külsíny és belső berendezésével!* – Ez már nem villa többé, hanem ez egy kis fejedelmi palota! A mint halljuk most egy több-szörös milliomos budapesti nagykereskedő keres telket és contrat akar adni a Márrfy-palotának egy százezres villa építésével... Csak rajta, előre uraim e nemes versenyben s tíz év alatt Fonyód az ő pazar természeti szépségeivel világhírű fürdőhellyé emelkedik.”

115. Miss Foxwell és M. a fonyódi kertben

116-117. Ferike szobája a fonyódi villában

- Egy 1902-es híradásban ezt olvashatjuk a villáról: „A telep közepe táján, a legmagasabb ponton, nagy párkkal, legnagyobb villa, kü-lönféle erkélyeiről legelragadóbb a kilátás. Ezt Olympnak nevezhet-nék, mert a legmagasabb, impozáns, berendezése nagyúri; - falai tele aggatva a legszebb metszetekkel. Ebédlője falán mithológiai képekkel...” A villát 1918-ban Kada Alajos festőművész vette meg. A háború után Közalkalmazottak üdülőjeként üzemelt. A villa ter-vezője és építője - mint jó néhány másik bélatelepi villának is - Lencz Ferenc kaposvári építőmester volt.

118. Ferike ír

119. A Kelén gőzös Fonyód partjainál

A Balaton harmadik csavargőzőse, amely az első hajó Barossra ke-resztelése után szintén a Kelén nevet kapta, 1891. április 17-én szál-lított először utasokat. A hajó többszöri korszerűsítés után (1964, 1991) a mai napig is közlekedik a nosztalgiaflotta tagjaként.

120-121. Majthényiék megérkezése a fonyódi állomásra 1903. augusztusban

- A Majthényi család Márffy Emil rokonságához tartozott, hi-szen felesége Majthényi Irma volt. Az ő öccsének, Bélának a fia volt Majthényi László, aki Kadarkúton született 1885-ben, m. kir. honvédhadnagy volt, később az Egyesület Államokba emigrált.

122. Kiszállás a benzinesből a móló végén

- Márffy Emil bélatelepi fürdőélete arról is híres volt, hogy ez időben egyedül csak neki volt a jómódú bélatelepi villatulajdonosok közül motoros hajója, ezzel szállította kirándulásra vendégeit, barátait.

123. Benzines csónak

124. A vestibule-ban

- A villa előszobája.

125. A villa kertjében

- Majthényi Laci, Lolla, Ella, M., Mária, Miss Foxie, Miss Wasch

Halászat

126. Fonyódi halászhok csoportja munka közben, 1918

- A kép közepén szemben Varga József

- Horváth Józsefné

127. Halászat a Balaton jegén, 1927

128. Téli halászat

- Horváth Józsefné

129. Téli halászat

- Károlyi Éva

130. A halászelep jégvermei és házai, 1900

- A fonyódi Halásztelep a század elején épült a Keleti Bozótcsator-na melletti telken, amelyet a Balatoni Halászati Rt. 1900-ban vett Basch Fülöptől, a fonyódi puszta akkori birtokosától.
- Jelenfiné Vitális Krisztina

131. Jégvermek a fonyódi halásztelepen, 1890-es évek

Télen, amikor a Balaton jege elég vastagra hízott, 100-120 kocsinyi jeget hordtak a verembe. A jégverem azt a célt szolgálta, hogy a télen begyűjtött jeget tárolni lehessen. Ha jól építették meg, a kö-vetkező év ősz végéig kitartott. még a legnagyobb meleg idején is. A Balatonban halászott halat tartották így el.
- Somogy Megyei Levéltár

Iskola

132. Régi iskola épülete

133-134. Iskolaépület

- A r. katolikus Népiskolát 1896-ban építtette Basch Fülöp bézsenyi földbirtokos az akkori falusor utcájában. Állt 1943-ig, akkor lebontották és a helyére épült a két tantermes iskola és kántortanítói lakás.
- Csutorás László.

135. Az elemi iskola I.-II. osztályos tanulói 1935. április 5-én, középén Szalay Lórándné tanítónő
- Skerlecz Imréné Vida Ibolya

136. Az elemi iskola III.-IV. osztályos tanulói, középén Krébecz Gyula tanító úrral, 1935. április 5.
- Csutorás László

137. A fonyódi r. katolikus leányiskola első növendékei, 1938. május 21.
Alsó sor: Kónya Juliska, Milkovics Ilona, Veres Ili, Háncs Mária, Nagy Bözsi, Vincze Edit, Frank Ilona, Sipos Mária, Vörös Ilona
Térdelnek: -, -, Pápai Ilona, Bazsika Magdolna, Bagyari Blanka, Sinkovits Baba, Györe Magda, Schaffer Éva, -, Zsinkai Gizella, Állnak: Kardos Margit, Sipos Kiss Irén, Turnár Erzsébet, Vass Irén, Pintér Magdolna, Csár Ilona, Honti Luca, Háncs Ilona, -, Vimmer Gizella,, -, Perusza Erzsébet
Felső sor: -, Kapor Nagy Ilona, Kiss Rozália, Bazsika Gizella, Szentpáli Magdolna, Veres Márta
- Horváth Józsefné

138. A polgári iskola tanulói az 1939/40-es tanévben
- A fonyódi Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek Szent Ist-ván Polgári Iskolájának III-VI. osztályos tanulói az 1939-40-es tanévben.
- Horváth Józsefné

139. A polgári iskola diákjai 1942-ben
- A fonyódi Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek Szent István Polgári Iskolájának III. osztályos tanulói 1942-ben.
- Skerlecz Imréné Vida Ibolya

140. A polgári iskola II. osztályosai, 1943. április
- A fonyódi Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek Szent István Polgári Iskolájának II. osztályos tanulói az 1942-43-as tanévben, 1943. április
- Király János

141. A polgári iskola tanulói 1943-ban

- A fonyódi Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek Szent István Polgári Iskolájának IV. osztályos tanulói 1943. június 2-án
- Skerlecz Imréné Vida Ibolya

142. A polgári iskola autóbusza

- A Miasszonyunkról nevezett szegény iskolanővérek fonyódi Szent István polgári iskolájában az 1930-as évek végén *„az egyik szá-mottető nehézséget a vasúti korlátozások idézték elő, minél-fogva a vidéki tanulók iskolába járása szinte lehetetlenné vált. A bábóús viszonyokra való tekintettel nem lebetett kilátás arra nézve, hogy a közeljövőben iskolavonat állíttassék be, azért az iskolafenntartótórend iskolai autóbustz állított forgalomba, amely a tanulókat Balatonszemes, Balatonlelle és Balatonboglár köz-ségekből szállítja Fonyódra.”*
- Varga István

Kikötő, móló

143. A fonyódi móló, 1898

- Somogy Megyei Levéltár

144. A móló.

145. A fonyódi kikötőben

- Bellainé fényképész Fonyód

- Varga István

146. A kikötő 1908-ban

- A badacsonyi bazalt kitermelése Fonyódot közvetlenül is érintette, hiszen a kő nagy része uszályokon a fonyódi kikötőbe futott be. A vas-úthoz való közvetlen kapcsolatot vágányra épített emelődaruval terem-tették meg, mely a túlpartról történő kőszállítások olcsó és gyors lebo-nyolítását nagyban elősegítette. A múlt század elején, 1906-ban pécsi mérnökök kirándultak Fonyódra, ott megtekintették a kikötőt, majd különhajóval átmentek Badacsonyba, hogy a bazaltbánya környékét tanulmányozzák. A vármegye újságja így számolt be az eseményről: *„Már reggel 6 órakor a balatoni halásztársulat által rendelkezés-re bocsátott Veszprém nevű csavargőzösre szállottak, mely fél óra alatt az igazán bullámzó Balatonon vitte a kirándulókat Bada-csonyba.* — (A képen a Veszprém nevű hajó látható. A hajót 1900-ban Budapesten készítették, ekkor került a Balatoni Halászati Rt. tulaj-donába, ahol vontatóhajóként üzemelt. A Zalával együtt elcserélték a MAHART három motoros hajójára.) *- Egész a Balaton partján épült fel Badacsonyban a Freund Henrik és fiai, Dénes Zsigmond, Rupsich György és Szűcs Béla consorcium által közel hatszázezer korona befektetéssel létesített basalt zúzó és sortírozó mű, mely a nyersanyagot a badacsonyi hegytetőn bányászott kőbányából 1700 méteres sodronykötél pályán nyeri és itt amerikai zúzó műveken ötféle minőségű kavicsá zúzza össze. A kőbánya a Balaton víz-*

színéhez 92 méter niveaux diferentiában létesült és így az összes anyag magától szalad is a sodronykötélpályán a zúzóművekhez, közvetlen Tomaj község házai felett, mint egy amerikai légvasút. A falut a pálya alatt elhelyezett sodronyháló védi a kövek lebullá-sa ellenében. Egy jó félórai sétaut maga a kőbánya. Fáradtságos séta a törmelékkővel behintett begyre, de annál szebb a kilátás az egész Balatonra. A bánya évente 10000 vasúti kocsirakomány zúzott kavicsot produkál, melyet Fonyódon vasúti kocsiba rakva, 7,5 koronáért adnak el. Gyönyörű kockakövek gyártatnak szintén basaltból és a telep már most közel 90 munkást foglalkoztat. . . ”
- Varga István

147. Fonyódi kikötő, 1911. szeptember

- Ottóffy Attila

148. A fonyódi kikötő épülete

- A kikötő díszes épületét 1913-ban Kaáli Nagy Dezső mérnök, bala-toni kikötő-felügyelő tervei alapján építették egy 100 m hosszú, 35 m széles, mesterségesen feltöltött területen.
- FKI-K-HGy

149. Móló és strand

- A fonyódi móló, háttérben a kikötő épülete (jól látszik, hogy az előt-te lévő terület még nincs feltöltve, szinte az épületig ér a Balaton). Mögötte látszik a mai kollégiumi épület, és bal oldalt a vasútállomás. A parton, amely akkor még lidó szerű volt, a fürdőbódék álltak.
- Varga István

150. A fonyódi móló, 1915

- Somogy Megyei Levéltár

Látkép

151. A fonyódi Várhegy, 1900

- A kép készítője feltehetőleg Pauliny János volt. A fotó a Várhe-gyet ábrázolja a túlpartról az 1900-as évek elején. Pauliny János sándortelepi villatulajdonos volt amellet, hogy a Zichy uradalom in-tézőjeként a pusztaszentgyörgyi gazdaságot vezette az 1890-es évek közepe óta, s így a fonyódi pusztarész is keze alá tartozott. Pauliny János (1859-1920) régi uradalmi ember volt. Zichy Béla vrászlói bir-tokára került tisztartónak, majd a Gamás melletti Tuskó pusztára, ahonnan 1894-ben helyezték Szentgyörgyre. Utolsó szolgálati helye Lengyeltóti volt, ahol az uradalom számtartójaként volt alkalmazás-ban. Paulinyék a mai Szent István utcai villasor első építői voltak.
- FKI-K-HGy

152. Látkép a Várhegyről, 1914

- Varga István

153. A bétalelepi Szaplonczay sétány, háttérben a katolikus templom
- Horovitz Lajosné Sonnenschein Magdolna

154. Látkép a mólóról

- Bellainé fotó

- Varga István

155. Háborgó Balaton

- Honti István

156. A fonyódi magaspart, 1921

- Bellainé fotó

- Varga István

157. Egy öreg fonyódi fa

- Bellainé fotó

- Nagy Balázs

Nyáralók, villák

158. Barkóczy villa Sándortelepen, 1916

- A három szobás, verandás, melléképületes nyaralót Wanka Fe-renc építtette, majd 1916-ban 25.000 koronáért eladta Barkóczy-Klopsch Béla (1871-1957) alezredesnek és feleségének Buday Rózának.
- FKI-K-HGy

159. Az Éber villa kertrészlete

- Sternfeld Ignác ingatlanügynök volt, és a mai Sándor utca elején vett meg egy hold területű szőlő parcellát, Berzsenyi Sándor máso-dik szomszédságában 1898-ban. Sternfeld tíz éven át volt Fonyó-don villatulajdonos, 1908-ban villáját Ehrlich (később Éber) Ernő olajgyári igazgatónak és feleségének Bloch Zsófiának adta el, akik a szomszédos telek egy részének hozzácsatolásával, azt a második világháború időszakáig tulajdonolták.
- FKI-K-HGy

160. A Ferenczy-Lujza villa

- A Lujza villának keresztelt nyaralót Ferenczy Emil és felesége Abaffy Mária 9.000 koronáért 1906-ban vásárolta meg Ritter Ottó-tól. A Ferenczy villa többször cserélt gazdát. Dr. Scitovszky Tibor közéleti szerepet játszó bankember 1918-ban, majd Steindl János budapesti nagyvágó és felesége Fridli Anna 1922-ben vették meg, akiktől leányaik Irma és Valéria örökölték, akik azonban 1930-ban Zboray Blanka és Emília budapesti gyógyszerár tulajdonosnőnek adták el a villát 12.000 pengőért.
- FKI-K-HGy

161-162. A nemeskéri Kiss család nyaralója a Hunyadi János utcában, 1933-34
- A nyaralót nemeskéri Kiss Béla tatabányai iskolaigazgató építtette. 1933-ban feleségével körbeautózták a Balaton déli partját, s Faul Róza a fonyódi Pazar kilátástól lenyűgözve úgy döntött, hogy itt épí-tenek nyaralót. A villa Fonyód, és a déli part egyik első ’Bauhaus” stílusban épült háza, amelynek csodájára jártak az emberek, és Fonyód egyik gyöngyszemeként emlegették. A fotón a tulajdonos fiának, Ernőnek az autója is látható. Hunyadi J. u. 45.
- nemeskéri Kiss Melinda Gyöngyi és Imre Iván István

163. Fonyódi villa

- Károlyi Éva

164. Alkonyat a Márffy villa teraszáról, 1930-as évek - Bellainé fényképész Fonyód - Varga István

165. A Hunyadi János utca, 1937 - A lengyeltóti járásbíró építtette 1937-ben, a családban öröklődött, később Fodor András költő és családjának nyaralója. - Fodor család

166. Lázár nyaraló a Templom utcában

167-168. Ritter villa - Dobó utcai volt óvoda épülete - Idősebb Ritter Ottó (1851-1927) Sándortelepen több telket vásárolt, eredetileg parcellázási szándékkal. Mérnök volt, később az állami gépgyárak kereskedelmi igazgatója. Ősei soproni kereskedők voltak, apja Ritter Lipót gabonakereskedő, ő maga is ott született. Tanulmányait Zürichben végezte, s az első világháború előtti Magyarország államvasútjainak akkori gépgyáraiban, Diósgyőrben, Vajdahunyadon, Zólyombréznón stb. dolgozott. Családot alapított, Ottó fia (szül. 1891) állandó fonyódi lakos lett. A jól jövedelmező állásban levő és Budapesten a Nefelejts utcában emeletes négylakásos bérházzal is rendelkező Ritter Ottó 1902-ben, majd 1909-ben megvette a saját villájával közeli szomszédos két másik telket is. E vásárlásai a fonyód-sándortelepi rész nyaralóteleppé fejlődése szempontjából azért jelentősek, mert fia - a gazdasági akadémiát végzett, de 1914-ben fél lábát veszített háborús rokkant - ifjabb Ritter Ottóffy Ottó tulajdonába kerültek, s a mintegy négy katasztrális holdat kitevő területet felparcelláztatta. A percellázások és eladások 1930-55 között történtek. A vevők a középosztályhoz és a jobb polgári réteghez tartozó családok voltak.

- Ottóffy Attila

169-170. Sándortelepi villa a századelőn - Ottóffy Attila

171. Sándortelepi villa, 1911 - A Sándor utca – Hóvirág utca sarkán lévő szépen helyrehozott villa-épület. - Nagy Balázs

172. Bélatelepi villa - Az egykori tulajdonos, Paál József villája 1912-ben került 24.000 korona vételárért özvegy Schaffer Ignácné English Anna pécsi lakos tulajdonába. – Bartók Béla u. 30. (GE Hungary Rt.) - Varga István

173. Bélatelepi villák - Bal oldalt a Szigethy-villa áll, amely 1896-ban épült, s 1954-től 1964-ig járási könyvtár volt, ma is - a bélatelepi villasoron egyediüliként - a család tulajdonában van. Mellette a Vollnhofer villa, amelynek - apjától megörökölve - 1916-tól ifjabb Vollnhofer Ferenc, a szombathelyi, később debreceni Nemzeti Bank fiókjának volt a tulajdonosa. Jobb oldalt Paál József villája. - Szigethy-Gyula család leszármazottai

174. A Vaszary villa Bélatelepen - A Vaszary villát a tulajdonos leánya, Ilona 1902-ben, később nemestóthi Szabó Béla tábornok felesége örökölte, akinek egyetlen leánya Ilona Tartsay Vilmosnak a felesége volt. - Szigethy-Gyula család leszármazottai

175. A Vollnhofer villa Bélatelepen - A villa tulajdonosának ifjabb Vollnhofer Ferencnek a leánya bajsai Vojnich Tibor huszárszázados felesége lett, akivel éveken át jártak nyaralni Fonyódra. - Szigethy-Gyula család leszármazottai

Fotók az 1890-es évekből

A bélatelepi vasútállomás falán 1944. augusztus 10-én emléktáblát avattak az ösfürdőzők emlékére. A váróteremben az alapításra vonatkozó fényképeket állítottak ki. Az 1890-es évek közepén készült fotókat a fonyódi vasútállomáson őrizték meg, most lehetőségünk van közölni őket. A fotókat annak idején az egyik ösfürdőző, dr. Berzsényi Zoltán gyűjtötte össze és írt visszaemlékezést a Balatoni Kurírba, ebből közlünk a fotókhoz kapcsolódó részleteket. Több fotót a Somogy Megyei Levéltárban őriztek meg. Itt köszönöm meg, hogy lehetőséget kaptam közlésükre.

176. Az egykori 103-as sz. vasúti őrház - Maga az épület a helyiérdekű vasútvonalakhoz kapcsolódó típusterek közül az 'egyszerű vonalőrház' nevet viselő alapján épült. Alaprajzát tekintve 6 x 6,5 méter alapterületű volt, állt egy 24 x 2 méteres konyhából, amelyből nyílt a pince is, itt volt a bejárati ajtó is. A konyhából nyílt a hozzátvőleg 5 x 3,2 méteres szoba, ahonnan meg lehetett közelíteni az ajtó nélküli, a konyhánál kicsit nagyobb hálófülkét. A konyhán egy, a szobán három ablak volt.

„[...] gyermekkorom nyári hónapjait az »ős« Fonyódon töltöttem el, jelölül annak, hogy már az »ősidőben«, fürdőtelepeinek a keletkezése előtt is volt Fonyódnak - igaz, hogy szűk és kis körre szorítkozó - fürdői élete és jelentősége. Atyám Lengyeltótiban lakott. [...] Az igen jeles gazda hírében álló anyai nagyatyám, Perlaky József, az uradalom birtokában levő Fonyódot hatásköréből kifolyólag gyakran látogatta. Ilyenkor vendégeit, családjának tagjait is többnyire magával vitte. Családjának tagjai között voltam, mint unokája, én is. Az uradalmi területek megsezmélése után fürdés következett, a fürdés után pedig a magunkkal hozott kosarakból uzsonnázás, vacsorázás. Minderre magán a Balatonon kívül lehetőséget az akkori Délivasút 103-as számú bakterháza nyújtott, amelynek helyén ma a MÁv bélatelepi csinos állomásépülete van. Az őrház szobácskája volt a fürdőkabin, az előtte elterülő, árnyas fákkal szegélyezett terecske pedig - hol egy bevert, hosszú faasztal állott -, a fürdés utáni étkezőhely. Az évtizedekkel ezelőtt elhalt anyai nagyatyám Perlaky József már akkor hangoztatta, hogy Fonyódot, a mai Bélatelepet »az Isten is fürdőhelynek teremtette« és mindig jósolgatta, hogy ebből a helyből egyszer nyaralótelep lesz.” - MÁV - Fonyód

177. Az egykori 103-as sz. vasúti őrház - „[...] Az idők folyamán, még fürdőtelepeink létesítése előtt Fonyódra a 103-as számú őrházhoz szüleim és általában a lengyeltó-

tiak rendszeresen kezdtek fürödni járni. Természetesen kocsin kellett a 11 kilométernyire levő őrházat, illetve a maga vadságában és elhanyagoltságában akkoriban annyira hangulatos Balaton partját megközelíteniök. Mert mondanom sem kell, hogy ebben az időben a mai értelemben vett balatoni kultúráról még szó sem volt. Parlag volt akkortájt az egész somogyi part. A vonat - az akkori Délivasút - ezen a vidéken csak Bogláron, Keszthelyen, a mai Balatonszentgyörgyön állott meg. A közbeeső, mai ismeretes fürdőhelyek mind később létesültek. A fonyódi hegy alatt levő 103-as számú vasúti őrházban akkortájt »Novosánszky bácsi« volt a bakter, aki »Mámi«-nak hívott feleségével lakta ezt az egyszerű, a világtól távol eső kis bakterházat, amely azonban nemcsak központja volt az akkori fonyódi fürdőéletnek, hanem a nyaralás lehetőségére egyedül alkalmas objektum is ugyanannyira, hogy atyám az 1890-es évek elején e kis bakterházat Novosánszky bácsiéktől családja részére - nyaralás céljaira - ki is bérelte (Jellemző az akkori patriarchális viszonyokra, hogy ennek akadálya nem volt). A Balaton melletti nyaralás abban az időben annyira szokatlan valami volt, hogy ezzel az őrházbérlettel mi lettünk a mostani Bélatelep első nyaralói. Sokan voltak, akik emiatt a fejüket csóválták. Maga Novosánszky bácsi is így szólt: »Hát azt még meg tudom valahogy érteni, hogy az urak szép nyári napokon kijönnek ide Fonyódra fürdeni és utána falatozni, de az már nem fér az eszembe, hogy ide jönnek lakni, csak azért, hogy fürödhessenek.« Novosánszky bácsi ugyanis, noha közel 40 évig lakott a Balaton partján (ő volt a 103-as számú bakterház első őre), a Balatonban sohasem fürdött meg, csak lábait áztatta benne: »Nagyon megszíjja az embert a Balaton vize«, volt meggyőződése.” – írta Berzsényi Zoltán. - MÁV - Fonyód

178. Az egykori 103-as sz. vasúti őrház - „A Balaton ugyan csak pár lépésnyire volt az őrháztól, de annál meszebb estek azok a helyek, ahonnét az élelmezésünkhöz szükséges anyagok beszerezhetők voltak. Nem egyszer, előzetes megállapodás alapján, a Boglár felől jövő tehervonatról dobták le számunkra zsákban a szükséges élelmiszereket. Sok-sok kedves fürdőzés utáni együtt-lét húzódott Novosánszky bácsiéknál egy-egy szép nyári napon a késő éjszakába bele. Ilyen volt 1889. július 29-nek napja is, amidőn az »ős fürdőzők« a következő írásos nyilatkozatban kötelezték magukat arra, hogy e nap emlékére 10 év múlva a 103-as számú őrházban megjelennek: *Ahulírottak a derült kedély hatása alatt ugyan, de azért józan ésszel és komoly megfontolással ünnepélyesen kijelentjük, miszerint a barátság tiszta és jóleső melegét élvezendő, a mai emlékezetes naptól számítandó tíz év múlva Fonyódon a 103-as számú őrháznál déli 12 órakor megjelenendünk, bacsak a Gondviselés elbátározásunk elé elbáríthatatlan akadályt nem gördítend.. Az itt jelenlévők közül azok, akiket a boldog és eléggé alig ajánlható házassági kötelék rózsalánca nem fűz még párboz, pótlólag azt is kijelentik, miként az elkövetkező tíz esztendős megjelenésre tőlük telhetőleg mindent el fognak követni, hogy a jövendő férj, illetve nő bagyományos nebézkedésével a mai elbatározás sikerét és eredményét meg ne hiúsítsa. Kelt Fonyódon az Úrnak 1889-ik esztendejében, Szent Jakab havi 29-én, Perlaky Józsefné, Berzsényi Gerőné, Ébn Sándorné, Rökk Gyuláné, Németh Istvánné, akkor én is megyek utána, Németh István, Stainer Gyuláné, Illés Ilona, Őrzi Erzsike, Ébn Sarolta, Stainer Irma, Ébn Ilona, Ébn Vilma, Rökk Janka,*

Rökk Sári, Berzsényi Mariska, Berzsényi Laci, Stainer Lajos, Rökk Gyula, Ébn Sándor, Abay Leó, dr. Berzsényi Gerő, Vidosfalvy Janka, Berzsényi Zoltán, Berzsényi István, Berzsényi János, Hampek Béla, Kölgyessy Kálmán, Novosánszky Mihály. A tíz éves találkozó 1898. július 29-én, egy szép, verőfényes nyári napon meg is történt. A találkozó az akkor még a maga eredetiségében álló 103-as számú őrháznál folyt le, hol dr. Szaplonczay Manó, a már meglévő Bélatelep akkori igazgatója, a telep villatulajdonosainak nevében meleg szavakkal üdvözölte, mint Fonyód »felfedezőit« és »ösfürdőzőit« a találkozáson megjelenteket. Csodálatosan szép és hangulatos nyarak voltak ezek ott, az »ős« Fonyódon. [...] A 103-as számú vasúti őrház mögött lévő, erdővel borított fonyódi hegyre - a mai Bélatelepre - felmenni külön attrakciója volt nyaralásunknak. Minket, gyerekeket fel sem engedtek oda, mert a parti fecske fészkeivel telelyuggatott és meredek hegypartról való lezuhanástól féltettek nem ok nélkül bennünk.

- MÁV - Fonyód

179. A fonyódi Várhegy alatt a mai 7-es főközlekedési út korabeli nyomvonala - MÁV - Fonyód

180. Az egykori 103. sz. vasúti őrháznál lévő átjáró melletti sorompó és a hegyoldal - Somogy Megyei Levéltár

181. A fonyódi hegyoldal az 1890-es évek közepén - MÁV - Fonyód

182. A Várhegy egykor birkalegelő volt - A Várhegyen a mai villasor, sétány és emlékművek helyén egykoron a Zichy Béla gróf uradalmához tartozó birkák legeltek „ [...] A jelenlegi bélatelepi vasútállomás, amely akkor még csak a 103. sz. vasúti őrház volt, volt a lengyeltótiak kirándulásainak a célpontja, ahol az őrházat használták fürdőkabinul, annak a tornácán pedig étkeztek és tarokkoztak, ha a fonyódi hegyen levő erdőt megjárva és megfürödve szieztáztak. Az erdő, melyben jelenleg a bélatelepi villák állanak, akkor még birkalegelő volt, így tehát nem annyira az erdő vonzotta a kirándulókat, mint inkább a Várhegyről kitaruló és az egész Balaton parton egyedülálló kilátás. Ez páratlan panoráma és a 103. sz. őrháznál levő fürdőlehetőség, hol nem is kellett kilométernyire begyalogni a vízbe, hogy az ember rendesen megfürödhessen, hanem a felnőttek mindjárt kötésig való vizet találtak, de emellett a gyermekeknek is volt megfelelő mélységű fürdőhelye, terelte atyám figyelmét erre a helyre és érlelte benne azt a gondolatot, hogy itt egy nyaralótelepet kellene létesíteni.” – írta Szaplonczay László visszaemlékezésében. - MÁV - Fonyód

183. Az első vonat Kaposvár és Fonyód között, 1896 nyarán - A Kaposvár és Fonyód közötti vasútvonalat 1896. július 15-én adták át a forgalomnak. A korabeli sajtó a következőképpen számolt be az eseményről: *„A kaposvári-fonyódi vasút meg van nyitva a személyforgalomnak. Kaposvár és vidékének, úgy a vasút menténi községeknek a Balatonpart felé tebát megvan a biztos, gyors közlekedés, mi nagy szükséget pótol, különösen az őszi és téli rossz utak alkalmával. A magyar királyi államvasutak zág-*

rábi üzletvezetőségének kezelése alá tartozó kaposvár-fonyódi helyiérdekű vasút Kapos-Füred, Jád, Osztopán, Somogyvár, Lengyeltóti és Fonyód-fürdő telepállomásokkal, továbbá Öreglak, Puszta-Berény, Fekete-Bézsény megálló-rakodó helyekkel július 15-én a nyilvános forgalomnak átadatott.”
- MÁV - Fonyód

184. Az épülő fonyódi vasútállomás, 1896 tavasza
- Az állomás épületét ugyanekkor adták át rendeltetésének. Maga az épület a vasútnál rendszeresített helyiérdekű vasútvonalakhoz kapcsolódó típustervek közül a „HÉV II. osztályú felvételi épület” nevet viselő alapján készült. Bár a fonyódit néhány évtized elteltével átalakították, bővítették, majd véglegesen elbontották, hazánk területén azonban még ma is jó néhány áll, megőrizve eredeti felépítését, ilyen Mezőhidvég, Magyarnándor, Pécsvárad, Dunapataj állomása. Ha az alaprajzát nézzük, a földszinten találunk benne egy I. és II., valamint egy III. osztályú várótermet, irodát, előcsarnokot előtérrel, raktárt, és az épülethez csatlakozó nyitott-fedett várócsarnokot, ill. lépcsőházat. Ezen az emeletre feljutva egy előtérben találjuk magunkat, ahonnan nyílik egyrészt a nőtlen hivatalnok számára fenntartott szoba és a közlekedő, ahonnan három tágas szobába juthatunk, valamint a konyhába. A WC-t a lépcsőházból lehetett megközelíteni.
- Somogy Megyei Levéltár

185. A Kaposvár-Fonyódi H. É. Vasútvonal megnyitása 1896. július 15-én. A hivatalos megnyitáson résztvevők csoportja a fonyódi fűtőház előtt.
A helyiérdekű vasútvonal és az állomás épületének avatásán szép számban jelentek meg a környék földbirtokosai (akiknek leginkább érdeke volt a vasútvonal megépítése, mai szóval ők lobbiztak érte a leglelkesebben), jegyzői, plébánosai.
A képen többek között a következők láthatók:
Az ülő alakok között:

Helischauer főmérnök, Rosenberger Alajos halászbérlő, miniszteriális kiküldöttek, gr. Széchenyi Imre somogyvári földesúr, Jankovich Bésán Gyula öreglaki földesúr, Gabsovice Károly, Somogy vármegye akkori főjegyzője, Plachner Sándor a lengyeltóti járás főszolgabírája, Vinis Fülöp osztopáni plébános

Az álló alakok között:

Dépold Béla mérnök, Kölgyesi Kálmán kir. járásbíró, Tószegi Freund Imre pusztaberényi földbirtokos, Gráner Albert pusztaberényi kasznár, dr. Berzsényi Gerő lengyeltóti ügyvéd, Nagy Albert jádi ref. lelkész, Mészáros József somogyvári jegyző, Berzsényi Gyula pamuki földbirtokos, Szabadi Ignác lengyeltóti körjegyző, Pete Sándor jádi jegyző, az akkori jádi községi bíró, Scheiber mérnök, Fried mérnök, Somogyvári r. kat. plébános és káplánja
- MÁV - Fonyód

186. Előtérben a gépház, a háttérben látható sétány feljáró a mai Sirály köz eleje
- Somogy Megyei Levéltár

187. Wodianer Rudolf síremléke
- Wodianer Rudolf fonyódi földbirtokos volt, 1856-ban halt meg. Kívánsága szerint fonyódi erdejében temették el fáklýás, díszes, vízen

érkező gyászmenettel magányos, szinte hozzáférhetetlen helyen. Sírját fekete ráccsal vették körül és műmárványból készült síremlékére a következő feliratot vésték: *Wodianer Rudolf, pesti nagykereskedő, pusztaberényi földbirtokos, meghalt élete 68. évében augusztus 6-án, 1856. Gyermekeitől siratva.* A síremlék a mai sportpálya nyugati oldalában volt, az alsó-fonyódi Basch-féle erdőben, ahol 1945-ig érintetlenül fennállt. A pálya építésekor hamvait a család elszállíttatta.
- Somogy Megyei Levéltár

188-189. Bélatelepi villa
- Somogy Megyei Levéltár

190. Az épülő bélatelepi villasor, háttérben a Paál villa
- MÁV - Fonyód

191. Fenyves felől a fonyódi vasútállomásra érkezés előtti útkanyar
- Somogy Megyei Levéltár

Sport

192. Fonyódi focicsapat, 1924-25 körül
- A futballpálya a mostani benzinkút helyén volt.
Felső sor balról jobbra: -, Varga János, -, Andrassy Dezső százados, Szentpáli Imre, Teklics Király János, Molnár József,
Középső sor: Milkovics József, Schneider Gusztáv, Bali József
Alsó sor: Ujvári Rudolf, Straub Gyula, Schmidt Lajos
- Király János

193. Fonyódi focicsapat, 1928
- Garay Imre.

194. Teniszező társaság Fonyódon, 1900
- A bélatelepi teniszpálya a mai Panoráma étteremtől nyugatra volt az erdőben.
Elöl Vaszary Ilona; a háló mögött balról-jobbra: Pete Lajos (?), Sz-Gy János, Gabrielle Schlebnig, labdaszedő gyerek ?, Sz-Gy fiú.
- Szigethy-Gyula család leszármazottai.

195-201. A fonyódi sportpálya építése
A Népsportban 1956 júliusában jelent meg a következő írás: „Éppen tíz éve, 1946 nyarán égett olyan lázban a fonyódi sporttábor, mint napjainkban. Akkoriban futótűzként került szárnyra a hír a faluban, hogy a község pompás új sporttelepet kap. [...] Azok az üdülők, akik esti sétájukat a fonyódi hegyoldalban végzik, megszokták már, hogy a labdarúgó-pálya környéke mozgalmas képet mutat. Igaz, nem a labda pattog ott mostanában, hanem a csákányok, fejszék csattogása, a csillekerekek zörgése veri fel a csendet. A fonyódi úttörő-fiatalok brigádjai versenyeznek egymással, hogy ki tud több földet a völgybe szállítani. A fonyódi pajtások sikereit »megirigyelték« a kaposvári úttörők is, akik ott üdülnek a Balaton parton, ők azt vállalták, hogy 300 köbméter földet faragnak le a hegy oldalából. A pécsi úttörők két délután dolgoztak, s kezük nyomán 12 köbméter föld mozgult meg. [...] Fonyódon tehát a szó szoros értelmében »megmozdult a föld«. Ez ideig 600 köbméter földet vágtak le a hegyoldalból. Két méterrel

FONYÓD ANNO...

máris szélesebb a fonyódi sporttelep, s ma már olyan nagyarányú társadalmi megmozdulás van kibontakozóban a pályaépítésnél, amilyen 1946-ban még elképzelhetetlen volt. [...] Több százan vannak a pályaépítők, s ezek áldozatos munkája minden bizonnyal meghozza majd a maga gyümölcsét.”
- FKI-K-HGy

Strand

202. Fürdőház a bélatelepi strandon, a déli oldal felől
- Szigethy-Gyula család leszármazottai

203. Fürdőházak a Balatonban az 1890-es évek végén
- Varga István

204. A bélatelepi strand kabinja a Balaton felől
- Somogy Megyei Levéltár

205. Fürdőház a bélatelepi strandon.
- Szigethy-Gyula család leszármazottai

206. Szigethy-Gyula család tagjai a bélatelepi strandon
- Szigethy-Gyula család leszármazottai

207. Szigethy-Gyula Sándor a bélatelepi strandon, 1916. augusztus
- Szigethy-Gyula család leszármazottai

208. A Szigethy-Gyula család a bélatelepi strandon, 1922. augusztus
- Balról: dr. Sz-Gy Sándor, özv. dr. Kovács-Sebestény Gyuláné sz. Sz-Gy Vilma, özv. dr. Sz-Gy Jánosné sz. Bélaváry Emilia, Ravazdy Györgyné sz. Sz-Gy Erzsébet, Fialka Gabriella, v. Ravaszdy György.
lent: Petri István, Takách Sarolta, Molnár Miklós
- Szigethy-Gyula család leszármazottai

209. A sándortelepi strandon
- Ottóffy Attila

210. A sándortelepi strandon
- Ottóffy Attila

211. A sándortelepi strandon, 1901
- Ottóffy Attila

212. A Ritter család a strandon, 1900-as évek eleje
- Ottóffy Attila

213. A sándortelepi strandon, 1905
- Ottóffy Attila

214. A sándortelepi strandon, 1901

215. A Ritter család tagjai a sándortelepi strandon, 1904
- Ottóffy Attila

Képjegyzék 167

216. A sándortelepi strandon, 1913. augusztus
- Ottóffy Attila

217. A sándortelepi strandon
- Ottóffy Attila

218. A sándortelepi strandon, 1916
- A kép jobb szélén áll Barkóczy-Klopsch Béla alezredes, előtte Szautner Ottó (1879-1947) pénzügyi titkár ül karba tett kézzel, mellette a felesége, amellet hűga, Andrassy Dezsőné sz. Szautner Ila (1883-)
- FKI-K-HGy

219. A sándortelepi strandon
- A kép bal szélén vitéz Markóczy Antal ny. altábornagy áll, aki Sándortelepen volt nyaraló tulajdonos, 1918. április 3-án ’fonyódi’ előnévvel kapott nemességet. Fonyódot propagáló újságcikkében többek között így írt szeretett nyaralóhelyéről: *„Isteni szép a mi kedves Balatonunk és Fonyódunk. [...] A balatoni naplemente, a holdfényes víztükör, a tó fölött vonuló felbők, a víz gyöngyfényű színjátéka, a tibanyi és badacsonyi vulkánok profilja olyan képek, melyek a lélegzetet elállító szépség erejével ragadják meg a fogékony lelkeket. [...] Igen kellemessé teszi az itteni nyaralást az is, hogy a Balatoni Hajózási Rt. többször rendez bajókirándulásokat a környező fürdőhelyekre, amely hajózások igen közkedveltek. Esti szórakozások közé tartozik a leventék és a cserkészek táborniizeinek látogatása is, mely hazafias és vidám műsoraival igen kellemes emlékeket szerez. Végül ismétlem: isteni szép a mi Fonyódunk.”*
- FKI-K-HGy

220. A bélatelepi strandon a Szaplenczay család tagjai
- Szaplenczay család leszármazottai

221. Nyaraló társaság a sándortelepi strandon, 1920-as évek

222. A bélatelepi strandon, 1926
- Varga István

223. A fonyódi strandon, 1929 augusztus
- Károlyi Éva.

224. A bélatelepi strandon, 1930-as évek közepe
- A nemeskéri Kiss családnak Sándortelepen volt nyaralója a mai Hunyadi János utcában, amelyet ma, a harmadik generáció állandó otthonként lakja. Középen dr. nemeskéri Kiss Elemér.
- nemeskéri Kiss Melinda Gyöngyi és Imre Iván István

225. Nemestóty-Szabó Ilona és az ifjú Tartsay Vilike a bélatelepi strandon, 1920-as évek vége
- FKI-K-HGy (Tartsay Vilmos ajándéka)

226. A községi strandon
- Balról Rétí Árpádné Dukesz Ilona, Sonnenschein Piroska, Horovitz Lajos, Jutasi Róbert.
- Horovitz Lajosné Sonnenschein Magdolna

227. A községi strandon
hátul: Réti Róbert, -, -, Sonnenschein Magdolna, Jutasi Róbert
elől: Táborosi Ilona, -, Táborosi Ibolya
- Horovitz Lajosné Sonnenschein Magdolna

228. A sándortelepi strandon
- Bellainé fényképész Fonyód
- Varga István

229. A községi strandon
- Hátul: -, Sonnenschein Tibor, Vass Lajos (fodrászsegéd a Bellai-féle üzletben), Sonnenschein József; elől: Horovitz Lajos, -
- Horovitz Lajosné Sonnenschein Magdolna

Színjátászás

230. Színi előadás csoportképe a szereplőkkel, 1932
- Csutorás László

231. Színdarab szereplői, 1943 húsvétja
- Hátsó sor: Jancsekics László, Háncs János, Nagy Imre, Czucz István, Molnár Gyula
Első sor: Szentgyörgyi Erzsébet, Takács Margit, Háncs Margit
- Czucz Istvánné

232. Színdarab szereplői
- Czucz Istvánné

233. A Magyar lány című színdarab szereplői, 1937
Felső sor: Metzger István, Panics István, Borbély Mária, Takács Károly, Blazics László, Takács Ferenc
Alsó sor: Horváth Lajos, Panics Anna, Takács Lajos, Blazics József, Horváth János, Takács Margit, Lajos István
Elöl: Szalai János
- Varga Sámuelné Hosszú Margit

Szinyet Merse Pál Fonyódon

Szinyei Merse Pál 1916 és 1917 nyarán a fonyódi Velics-villát bérelte ki, amely épület ma a Múzeumnak ad helyet. A nyaralásra az idős festővel tartott Rózsi leánya és két gimnazista fiúunokája, akiknek a felügyeletére egy főiskolai festőnövendékét, Molnár C. Pált kérte fel. A források szerint Szinyei Merse tíz képet festett a Balatonnál, ebből bizonyíthatóan az első nyáron hatot, hiszen ezek már szerepeltek az az évi téli kiállításon az Ernst Múzeumban.
- Valamennyi fotó dr. Szinyei Merse Anna tulajdona, ezúton is köszönöm, hogy szíves hozzájárulását adta közlésükhöz. Az ő 1990-es monográfiájából származó idézeteket SzMA-val jelölöm.

234. Készül a Kilátás Fonyódról című festmény
- A balatoni képek közül a legrafináltabb színezés a Kilátás Fonyódról című képen figyelhető meg: itt a napsütötte gyp sárgás színével finoman kontrasztál a lenyugváshoz készülődő naptól violásra színeződött víztükrör és a kékeslilás hegyvonulat. - SzMA

235. A művész A Balaton széle című képét festi Fonyódon 1917-ben
- A Balaton széle c. kép azt is láttatni engedi, hogy a mester egyszerűbb és egyben intimebb tájrészletet választott képe tárgyául: lemondott a széles panorámáról, a víz és ég között keskeny csíkban meredező náderdő köré rendezett egyszerű kompozíció foglalkoztatta. Színhatásában is különös kép: a valószínűtlenül világító zöld víztömeg és az alig sötétebb árnyalatú nádas fölé enyhén rózsás árnyalatú halványkék ég borul. - SzMA

236. Szinyei festés közben Fonyódon 1917-ben
- A Balaton a fonyódi partról összevetést kínál egy itáliai eredetű képével, ez a sziklás Capri, ahol azonban a föld-víz-ég viszonyulásának más arculatát ragadta meg. Ott is meredeken szakad a partfal a vízbe, mint itt, de míg a mediterrán forráságot a növényzet hiányával érzékeltette, a balatoni táj szelídebb hangulatához jobban illik a felszínt borító fű szálkás ecsetvonásokkal felvitt laza tömege. Kompozíciója sincs telítve olyan markáns hangsúlyokkal, mint a szakadékos meredélyek között kivillanó víztömeges Caprinál: balatoni képén a bal felső sarokból lefelé lejtő diagonálisba rendezi a tájelemeket, s így jobbra messze kitérül a mélyben enyhén fodrozódó Balaton tükre. A mű Szinyei tudatos képépítkezésének késői szép példája. - SzMA

237. Szinyei festés közben Fonyódon 1917-ben
- ... palettáját is volt szerencsém látni. Felelthetetlen a benyomásom, mert a klasszikus színsorban lila is szerepelt, mégpedig egy sötétebb és egy világosabb árnyalatú. A paletta közepe, a keverő felület mindig kifogástalanul tiszta és tükörsima volt. Bekevert festék sohasem száradt rajta, erre kínos pontossággal ügyelt. — írja Molnár C. Pál.

238. A művész a Balaton partján, festőkabinja előtt
- Közvetlenül a tópartján, saját utasításai szerint készült fabódé állt, melynek csak a tóra nyílott fekvő formátumú ablaka, ahonnan az embernek kényelmes kilátása lehetett a vízre, védelem alatt szélben, viharban, esőben, hőségben. Igazán célszerű építmény volt. [...] Azt hiszem, a fonyódi fabódékból a mester csak megfigyeléseit eszközölte, hiszen szín-és formamemóriája köztudomásúan olyan éles volt, hogy benyomásait a közvetlen szemléléstől bizvást függetleníthette. Örömmel vettem tudomásul, hogy ezt a fabódét később a telek tulajdonosa elkunyerálta Szinyeitől. Reméljük, kegyelettel meg is őrizte. Meg kell majd egyszer szereznünk! Hátha majdan a Szinyei Társaság abban a helyzetben lesz, hogy Fonyódon nyári festőtelepet létesít (érdemes lenne). Ez a fabódé lesz a telep szentélye. — írta Molnár C. Pál visszaemlékezésében.

239. Fürdőegylet Fonyódon 1917-ben
Elöl a művész, hátul balra unokája Pál
- A vízre építve két nagykabinos fürdőház közül az egyik nekünk, a másik a Sirály panziónak szolgált. Mellette kis kőmóló. Fonyódról egy kétevezős csónakot béreltek nekünk, amire bátyámmal a házilag készített indián sátorból kis vitorlát szereltünk. A bélatelepi villák mind magánvillák voltak, a strandjuk messze tőlünk. — emlékezett Félix unokája.

240. A művész a fonyódi fürdőkabinok előtt Félix fiával (balról) és István öccsével (jobb-ról)
- Ami a Badacsonyt (a hegyet) illeti, azt meg egyenesen gyűlölte. Már csak azért is, mert mikor Pesten Fonyódra készülődött, a pestiek folyton csak a Badacsony szépségét hangoztatták előtte, és kíváncsiságát valósággal felcsigázták. Felbőszült, mikor azt a valóságban meglátta. Formátlan koporsónak találta, mely kellemetlenül pöffeszkedik a túloldalon és behemót nagy tömegével aránytalankodik a zalai part egyébként kellemes vonulatú összhangján. El is nevezte „nagy dögnek”, ami a formájában rejlő asszociáció folytán, úgy lehet, találó is. — áll Molnár C. Pál visszaemlékezésében.

241. Szinyei Merse Pál Rózsi leányával és Félix unokájával a Balaton partján
- A balatoni képek témáin végigtekintve feltűnhet, hogy egyetlen, leginkább kínálkozó motívum volt csak, melynek lefestését Szinyei kifejezetten kerülte, és ez a Badacsony. Pedig Fonyódról a túlpartra nézve az egész panorámát uraló motívum a híres hegy, mely szám-talan más festőt sokszor megihletett - még a művész leánya, Rózsi is festett ugyanezen a nyáron róla képet. - SzMA

242. Pihenés a fonyódi Velics-villában
Balról jobbra: a művész leánya, Rózsi; unokája Pál; Szinyei Merse Pál; unokája Félix és Molnár C. Pál.
- A család autón végigkocsikázta a somogyi partot, és a végén Fonyód mellett döntött, a bérbe vehető Velics-villát választotta ki. Itt nyaralt nagatyám 1916-17-ben, két éven át és nyolc gyönyörű képet festett. [...] A Velics-villa, amelyet béreltünk, sokszobás, teraszos épület volt, külön konyhaépülettel és személyzeti szobákkal, fent a fonyódi hegyen, gyönyörű kilátással, szemben a bazaltkúpos badacsonyi hegygel. Többholdas nagy kert is tartozott hozzá, tenispályával. — így emlékezett az egyik unoka, Félix.

Szüret

243. Hőgye Emma és Gréczi József magyaros ruhába öltözött fiatal pár, 1925
- Varga István.

244. Szalay Julianna és Varga József a szüreti felvonuláson használt magyaros ruhában
- Varga Mária Beáta

245. A szüreti felvonuláson hordott szép ruhában fiatal fonyódi pár
- Varga Mária Beáta

246. Szüreti felvonulók, 1940
- A párok balról jobbra: Pintér Mária - Panics József, Szalay Julian-na — Varga József, K. Nagy Margit — Doma Pál, Kolip Mária — Babina László, Pápai Mária — Takács Ferenc, Háncs Margit — Horváth H. Gyula, Szentgyörgyi Erzsébet — Kolip József, Egyed Teréz — Ősi Jenő, Oláh Irén — Hosszú József.
- Varga Sámuelné Hosszú Margit

247. Szüreti csoportkép
- Horváth Józsefné

248. Szüreti csoportkép, 1916
- A mai Fonyódliget területét egykor Üszögnek hívták, amely ebben az időben még uradalmi szőlőtelep és legelő volt. A kép egy itteni szüret alkalmával készült.
- Czömpöl Ferencné Horváth Ilona

249. Szüreten Milkovics Istvánéknál, 1928-29
- Milkovics István Fonyód bírója, a falu egyik legtekintélyesebb gazdája volt. Alsó sor: dr. Pongrácz Károly, Milkovics István, Magay Béla
Felső sor: dr. Matolcsy Sándor, dr. Páva István törvényszéki bíró, dr. Magay Ferenc kaposvári törvényszéki bíró, dr. Toronyi Tibor orvos, Eicher (Ercsey) Jakab kaposvári tanár
- Magay Tamás

250. Szüreti csoportkép
- Baranyai Dezsőné Fejes Jolán

Tél

251. Fonyódi tél, 1930
- Bálint Lehel és családja

252. A Bazár épülete télen

253. Tél a vasútállomáson
- Csutorás László

254. Fakutyázók, korcsolyázók, jégvitorlázók a Fonyódnál
- Bellainé fényképész Fonyód
- Varga István

255. Az 1929-es tél
- Csutorás László

256. A vasútállomás és a strand környéke
- Csutorás László

257. A fonyódi mólón
- Bellainé fényképész Fonyód
- Károlyi Éva

258. A fonyódi mólón
- Bellainé fényképész Fonyód
- Károlyi Éva

259. Fonyódi tél, 1929
- Bellainé fényképész Fonyód
- Károlyi Éva

260. A strand bejárata, 1929
- Bellainé fényképész Fonyód
- Károlyi Éva

261. A fonyódi móló környékén

- Bellainé fényképész Fonyód
- Varga István

262. A bélatelepi strand a Várhegyről

- FKI-K-HGy

263. A Kelén hajó Fonyódon a jég között, 1929

- Somogy Megyei Levéltár

264. A befagyott Helka Fonyód és Badacsony között, 1927. december 23.

- Bellainé fényképész Fonyód
- Somogy Megyei Levéltár

Útrészlet**265. A rézsői út Tóti felé, 1916**

- A Fácános palánkvárnál volt Fonyód bejárata abban az időben, amikor még a Balaton szigetként körülölelte. Ezt a bejáratot a Nagybereknek Fonyód és Bézseny közti szűkülete alkotta, amelyen évszázadok óta töltésút vezetett. A hivatalos iratok „fonyódi töltésnek” nevezték az utat, amely Bézseny pusztára vezetett. Ez az út volt az, amelyen Fonyód egykori lakossága száraz lábbal a külvilágba juthatott. Az utat „rézsünek” nevezte a nép, ami a rőzse itteni neve. A Rézsői út alapozása - a tőzegiszapba süllyedés elkerülése céljából - rőzsekötegekkel történt. Ebből következtethetünk készítési módjára. Hivatalosan „fonyódi töltésnek” hívták, mely összekapcsolta a pusztát Bézsenyen keresztül Tóttal, Ordával, Csehivel.
- FKI-K-HGy

266. A Vass József utca a Walkó kilátóval, 1930-as évek

- FKI-K-HGy

267. A 7-es út a fonyódi hegy alatt

- FKI-K-HGy

Üzletek**268. A fonyódi Hangya üzlete****269. A fonyódi Hangya bolt**

- Somogy Megyei Levéltár

270. Üzletsor a szálloda mellett

- A mai Ady Endre úton, a Posta helyén volt egykor az az üzletsor, amelynek épületeiről az 1920-30-as években több fotók is készült. Itt állt a Bellai-féle fodrász üzlet is. Balról jobbra: Bellai Jánosné; leánya Elvira; Honti István; Bellai János valamint segédei.
- Varga István

271. A fonyódi Hangya üzlete

- A Ripka Ferenc utca sarkán állt egykor a mai Posta helyén Tényi Lajos (1872-1909) kereskedő üzlete, ahol fűszer- és rövidárú, va-

lamint emléktárgyak mellett saját kiadású képes levelezőlapokat is árusított. A jó fekvésű saroktelket 1897-ben vette meg Tényi és felesége, és építették fel a házat, amelyben üzletet nyitottak. Tényi fiatalon, 1909-ben bekövetkezett halála után özvegye vitte tovább a boltot. Az épületet Tényi Lajos halálát követően özvegye 1914-ben adta el a Hangya Országos Fogyasztási Szövetkezetnek. A Balaton déli partján lévő Hangya Szövetkezeteket 1935 januárjában egyesítették annak érdekében, hogy a fürdővendégek nyaralását olcsóbbá tegyék. A Szövetkezet központja Fonyód lett. Az épületet – amely később postaként üzemelt - 2001 tavaszán bontották le. A kép bal oldalán látszódik az a Hangya cégtáblás kerékpár, amelyen Horovitz Lajos és Sonnenschein Tibor is látható a másik fotón.
- Köcski Magdolna.

272. Horovitz Lajos és Sonnenschein Tibor a fonyódi Hangya üzlet kerékpárjával

- Horovitz Lajosné Sonnenschein Magdolna.

273. Üzletsor a szálloda mellett

- Bellainé üzletei. Az ülő alakok között balról a második Vass Lajos fodrász segéd.
- Sas Aranka.

274. Honti István és segédei az üzletben

- Károlyi Éva

275. Egykori Bazár épülete

- Kalász Sándor vegyeskereskedése. A tulajdonos az autó bal első kerekénél áll.
- FKI-K-HGy

276. Kerbolt László cukrászdája

- Kalász üzletét 1935 után Fekete Gyulától Kerbolt László bérelte és cukrászdként üzemeltette.
- Sas Aranka

277. Weibl-féle úriszabó**278. Weiler Rózsi divatboltja**

- A korabeli Ripka Ferenc utca 18. szám alatt állt az üzlet. Weiler Rózsi 1895-ben Szentimrén született, Winkler Ignác felesége volt, 1944-ben a holokauszt áldozata lett férjével együtt.
- Horovitz Lajosné Sonnenschein Magdolna

279. Vály Károly üzlete

- Vály Károly lakóhelyén, Kaposváron tartotta fenn fűszerkereskedését, Fonyódon Vadász Miksával társult, aki feleségével együtt vitte az idényjellegű boltot.
- Varga István

280. Vály Károly és társasága a sándortelepi strandon, 1930-as évek

- A kaposvári kereskedő, fonyódi nyaraló Vály Károly és társasága a sándortelepi strandon az 1930-as években.
- Balázsné Pomezanski Judit

FONYÓD ANNO... – Pictures of the old Fonyód –

Fonyód is an ancient settlement; many memories of its past have already been revealed, its history is known better and better. Today we know for instance that it has often turned into a desert, but it has also been repopulated many times throughout thousands of years. Its two mountains rising out of Lake Balaton were first settled by ancient people, then by the Romans and the different migrating tribes alike. At the dawn of the Hungarian times it was occupied by the pagan leader Kupa. Its castle was a renowned eagle-nest, its territory long time an unavailable island in the middle of a clumpy, reedy and sedgy marsh-sea. During the Turkish battles, under the leadership of captain from Bálint Magyar Palona (today in Serbia) Fonyód was a defiant Hungarian border castle, but soon after its fall it turned into a desolate wilderness, to which life began to sleek back only two hundred fifty years ago. At the beginning of the 19th century it was a grassy land, where agricultural labourers pastured the cattle and poverty-stricken cottars sweat to introduce grapes, thus deforesting the mountain-sides in the area. There was also no culture in this place at that time, and the number of inhabitants hardly reached one hundred souls. The houses were estate stables, herd-shelters, fisher farms or tiny mountain cellars. From this backward place grew out at the turn of the 20th century today's Fonyód, a resort built at the time of the prospering Balaton-cult. Its development was made possible by its splendid location and its shores excellently suitable for bathing.

The population of Fonyód consisted at the very beginning, without exception, of agricultural labourers, herdsman, horse-herds (the famous “csikós”) and fishers, settled here to serve the feudal pasture-economy. Their shelters were little huts attached to the herd-stables or the miserable hovel of the ferry-house built in the harbour.

This situation lasted until bathing culture was established in the 1890s. This also means that the inhabitants of Fonyód were less civilized than, for instance, those in the neighbouring Boglár, as less traders or craftsmen settled here. For this reason, photographing spread in Fonyód only later, since taking family photos was not a frequent activity among the inhabitants of this place.

The photos of Fonyód can be divided – from a certain aspect – in two groups: there are among them pictures of families and other people, which show the rural population in a family circle, at a certain event; but there are also photographs taken at the beginning of and during the establishment of the bathing culture by holiday-making villa-owners and wealthy, even high society people attached to Fonyód. The pictures of the first category spread mainly in 1920s, though there are among them exceptions dating back to the first decades of the 20th century as well. Still, people in Fonyód took more photos of themselves only after the First World War – which is, of course, no accident. The small entrepreneur István Honti lived in the village in this period of time and recorded the local weddings and other joyful or sad events throughout several decades; he also took studio- and other photographs.

Among the bathers in Fonyód we can find the cream of society

of Somogy County, land-owners, doctors, lawyers and other intellectuals. They were the so-called “ancient bathers” who had discovered the almost barren Fonyód, at that time only known by its rural inhabitants, establishing several resort areas, first the Bélatelep on the slopes of the Várhegy mountain, then the Sándortelep around the railway station. They started taking photos as early as in the 1890s; the oldest pictures of our volume were also taken by them.

1-32. The pictures of the chapter called “Faces in Fonyód” put people in the foreground. We can find here the portrait of the hero of Fonyód who died in the First World War; pictures showing the everyday life and work of the relatively well-off village inhabitants; the family pictures sent home by those emigrated in the United States; the photos of the villa- and cottage-owners; or the proud silhouette of Earl Béla Zichy.

A plaque commemorating the “ancient bathers” as well as the foundation of Bélatelep was unveiled on one of the walls of the railway station at the same place on August 10, 1944. Photos of that time were exposed in the waiting hall of the station. A part of the pictures taken in the middle of the 1890s were kept in the railway station of Fonyód, which are, as far as we know, the oldest photos of this place.

33-38. In the chapter called “Pathfinders” we can see pictures showing the camp of the pathfinders from Kaposvár – pathfinders came from all over the country as well as from abroad to this wonderful place at the shore of Lake Balaton.

39-51. Boating and shipping have always belonged to the Balaton area. These activities were, of course, the privilege of the holiday-makers, since the majority of the rural population had no possibility to enjoy the benedictions of sailing in their spare time.

52-60. Among the “Group Pictures” we can find photos taken with people at weddings, at places of work, in amateur societies, at ceremonies and other events.

61-79. Pictures of the old Fonyód

80-98. The religious life in Fonyód was also continuously recorded; we even possess a picture showing the inauguration of the catholic church, but also later events are documented, such as the construction and inauguration of the protestant church. An important moment in the life of Fonyód was in 1928 when the archbishop of Esztergom stopped, on his way home, in the village to hold a speech to the locals and the believers coming here by special trains.

99-110. Among the buildings of Fonyód we are showing here the village hall, the post office, the two-hundred-year-old Wine-press house, the Hotel Szarvas as well as old houses that existed in large numbers in the village at that time. The ancestors of today's inhabitants of Fonyód used to live in such houses.

111-125. The photo album from which we have selected pictures for the present volume once lay in the antiquities market in Fonyód. Nobody knows where it has been throughout a century, but this is less important than the fact that it eventually returned to

Fonyód and its pictures can now decorate our own album. It is the family album of an old aristocratic family of Somogy County, which contains dozens of pictures taken in Fonyód. The photographs taken at the shore of the Balaton, in the Márfly villa and its garden in Bélátelep or at the railway station reveal us a world unknown before, since these are the only pictures that show the interior of a villa in Bélátelep at the beginning of the 20th century.

126-131. Fishing was an ancient activity in Fonyód and ensured the existence of many families of this place. Fishing in winter was also widespread, as this dangerous activity was even practised on the frozen Balaton. The fishing pits, in which ice was carried in winter to freeze the fish for several months, can still be seen today and have an industrial-monumental character.

132-142. The school group pictures are nice memories of the pupils who are about eighty years old today... Group pictures were taken of the pupils of both the elementary- and the later civil schools. The school-bus in the picture can be regarded as something special, since its use became necessary due to the war circumstances.

143-148. The port and the pier are central places of Fonyód even today. The development of the bathing culture implied the construction of the port, since the basalt mined in Badacsony led, along the public traffic, to increased ship traffic. The pier of unique length was built in 1898 but had to be enlarged just a few years later.

149-155. Fonyód has always attracted the visitors fond of the beauties of nature. For this reason, many of them lived here permanently or temporarily in summer, admiring the splendid sight offered them by the Vár- and the Sipos mountains.

158-175. As mentioned before, it was natural for the wealthy citizens who used to spend their summer holidays in Fonyód to photograph the villas or cottages in which they lived. Thus we can show here some nice old villas as well. Their owners were members of the high society, who often received friends and relatives.

176-191. The oldest photos of Fonyód show the railway station at today's Bélátelep, as well as the rows of villas and their surroundings.

192-201. Sports life in Fonyód is represented by pictures showing two local football teams and the moments of the construction of the sports ground. The group playing tennis at the beginning of the century consisted, again, of holiday-makers.

202-229. The old pictures taken on the beach mainly recorded, as we have already seen in the case of the villas, the visitors of Fonyód. The locals, even if they bathed in Fonyód, did not photograph each other in special swimming costumes, in which swimming and even splashing must have been a rather difficult task. But as time went on, locals also started to take pictures on the beach; still, the quite delightful bathing cabins with their old atmosphere, the amazing variety of bathing suits remind us of the holiday resorts at the beginning of the century.

230-233. The amateur artistic life of people in Fonyód has even been treated in special literature; also serious theatre performances were presented there on the initiative of the locals.

234-242. One of the most famous Hungarian painters, Pál Szinyei Merse, rented the villa Velics in Fonyód in summer 1916 and 1917. He spent his summer holidays here with his daughter and his two grandsons, at that time secondary school pupils. Szinyei Merse painted ten paintings at the Balaton, and his stay in Fonyód is also illustrated by several photos, which are extremely valuable pieces of our album.

243-250. Vintage also belonged to people's life in Fonyód. The slopes of the Várhegy were once densely planted with grapes, and there was a time when the best grapes production of Somogy County came from the hills of Fonyód.

251-264. The beauties of winter are overwhelming, though the passengers of the train stuck in the snow or the captain of the ship captured by the frozen Balaton may have thought differently. According to local memories the hardest winters were in 1928/29 and 1932, when it repeatedly happened that the locomotives had to be dug out of the snow. Nevertheless, winter was also cause for some pleasure, as one could go skating, play with the wood-dog (a chair-like sledge) or even go ice-sailing on the frozen lake.

265-267. The lack of streets or their bad condition later made Fonyód inaccessible for a long time.

268-280. The shops of Fonyód were mainly built in the centre, thus opposite the railway station, where a small building with a grocery was erected at the very beginning of the 1900s. In the place of today's post office there used to lie the grocery of Károly Váally and Miksa Vadász, the hairdresser's Bellai and the butcher's shop István Vida. The shop called "Hangya" was regarded as the centre of the village, where also bathing guests were welcome.

FONYÓD ANNO... – Bilder vom alten Fonyód -

Fonyód ist eine uralte Siedlung; viele Denkmäler ihrer Vergangenheit wurden bereits erschlossen, und auch ihre Geschichte wird immer bekannter. Wir wissen, dass sie in den vergangenen Jahrtausenden mehrmals verwüstet und wieder besiedelt wurde. Ihre zwei Berge, die aus dem Wasser des Plattensees (Balaton) emporragen, wurden ebenso von uralten Völkern wie von den Römern und den Stämmen der wandernden Völker bewohnt. Am Anfang der Ungarzeit war Fonyód im Besitz des heidnischen Heerführers Kupa. Die Burg von Fonyód war ein berühmtes Adlernest, ihr Gebiet lange Zeit eine unzugängliche Insel in der Mitte des großen Sees und eines breiten, sumpfigen, schilfigen Moores. Während der Bürgerkriege war sie eine trotzig ungarische Grenzburg unter der Leitung des Kapitäns Bálint Magyar aus Plawingen (heute Serbien), aber nach ihrer Eroberung wurde sie zu einer öden Wüste, in die das Leben erst vor zweihundertfünfzig Jahren zurück zu schleichen begann. Am Anfang des 19. Jahrhunderts war der Ort eine mit Gras bedeckte Heide, auf der die Knechte der Herrschaftsgüter das Vieh weiden ließen und besitzlose Häusler beim Weinbau schwitzten, während sie die Wälder an den Hängen ausrotteten. Kultur gab es hier wenig, die Zahl der Einwohner betrug kaum ein hundert. Die Häuser waren eigentlich herrschaftliche Ställe, Gehäuse für die Herde, Fischerhöfe oder winzige Bergkeller. Aus diesem zurückgebliebenen Gebiet erwuchs – erst um die Wende zum 20. Jahrhundert – das heutige Fonyód: Jener Erholungsort, der zur Zeit des blühenden Balaton-Kultes aufgebaut wurde, dessen Aufschwung aber durch seine Lage von außergewöhnlicher Schönheit und seinen zum Baden ganz besonders geeigneten Strand ermöglicht wurde.

Die ersten Einwohner des Ortes waren hier, ohne Ausnahme, zwecks herrschaftlicher Weidenwirtschaft angesiedelt: Knechte, Viehhirten, Pferdehirten („Tschikosch“) und Fischer, die in den kleinen Hütten neben den Viehgehäusen oder in dem armseligen Fährnhaus am Ufer wohnten.

Dieser Zustand änderte sich erst mit dem Ausbau der Badekultur in den 1890er Jahren. Das bedeutet zugleich, dass die Einwohner von Fonyód damals weniger verbürgerlicht waren als etwa im benachbarten Boglár, da sich hier auch weniger Händler und Handwerker niederließen. Es ist diesem Umstand zu verdanken, dass die Kunst des Fotografierens in Fonyód erst später verbreitete; Familienfotos wurden hier auch seltener gemacht.

Die Bilder von Fonyód können – von einem bestimmten Gesichtspunkt aus – in zwei Gruppen geteilt werden: Es gibt Fotos von Familien oder Personen aus Fonyód, auf denen die Dorfbewohner im Familienkreis anlässlich irgendeines Ereignisses verewigt wurden, und es gibt auch solche, die am Anfang der Badekultur und danach gemacht wurden, und zwar entweder von Villenbesitzern, die den Sommer in Fonyód verbrachten, oder von wohlhabenden Herren, die sich an diesen Ort gebunden fühlten. Die Bilder der ersten Kategorie verbreiteten sich erst von den 1920er Jahren an; allerdings finden sich auch Ausnahmen vom Anfang des Jahrhunderts oder aus den 1910er Jahren, doch lassen sich

die Fonyóder im Grunde erst nach dem Ersten Weltkrieg häufiger fotografieren – was an sich kein Zufall ist. In dieser Zeit wohnt im Dorf auch der Kleinunternehmer István Honti, der die örtlichen Hochzeiten Jahrzehnte lang verewigte und auch andere Ereignisse voller Freude oder Trauer fotografierte. Darüber hinaus machte er auch Studio- und sonstige Aufnahmen.

In der Reihe der Badegäste von Fonyód finden wir die damalige Elite des Komitats Somogy, Ärzte, Juristen, Landbesitzer sowie andere Intellektuelle. Sie waren die sog. „Ur-Badenden“ die das damalige, ziemlich öde, nur von Dorfbewohnern bekannte Fonyód entdeckten und dort mehrere Badeanlagen zustande brachten, zunächst das sog. Bélátelep an den Halden des Hügels Várhegy, dann das Sándortelep in der Nähe des Bahnhofs. Sie machten hier bereits von den 1890er Jahren an zahlreiche Aufnahmen: Die ältesten Bilder unseres Bandes stammen auch von ihnen.

1-32. Die Bilder des Kapitels genannt „Gesichter aus Fonyód“ stellen die Menschen in den Vordergrund. Hier finden wir das Porträt des im Ersten Weltkrieg verstorbenen Helden von Fonyód; Bilder, die den Alltag, die Arbeit der wohlhabenden Dorfbewohner verewigen; die nach Hause geschickten Familienfotos der nach Amerika Ausgewanderten; die Bilder der Villen- und Landhausbesitzer; die stolze Gestalt des Grafen Béla Zichy.

An einer Wand des Bahnhofs am Bélátelep wurde am 10. August 1944 eine Gedenktafel eingeweiht, indem man den Urbadenden Ehren erwies und der Gründung des Bélátelep gedachte. Im Wartesaal wurden Fotos aus der damaligen Zeit ausgestellt. Ein Teil der Bilder von der Mitte der 1890er Jahre wurde am Fonyóder Bahnhof bewahrt, die, nach unseren Kenntnissen, die ältesten Fotografien von Fonyód sind.

33-38. Im Kapitel „Pfadfinder“ werden Fotos vorgestellt, die das Lager der Pfadfinder von Kaposvár zeigen, da Pfadfinder aus allen Teilen des Landes und sogar aus dem Ausland diesen Ort am Ufer des Plattensees besuchten.

39-51. Das Rudern und die Schifffahrt gehörten schon immer zum Bild der Plattensee-Landschaft. Diese Tätigkeiten waren damals allerdings das Privileg derjenigen, die hier ihren Sommerurlaub verbrachten, da die Mehrheit der Dorfbewohner keine Möglichkeit hatte, in ihrer Freizeit die Freude des Segelns zu genießen.

52-60. Unter den „Gruppenbildern“ finden sich Fotografien, die an Hochzeiten, Arbeitsplätzen, unter Kunstliebhabern, an Festen und verschiedenen Ereignissen mit den Teilnehmern gemacht wurden.

61-79. Bilder vom alten Fonyód

80-98. Auch das religiöse Leben in Fonyód wurde verewigt. Sogar die Fotos über die Einweihung der katholischen Kirche wurden aufgefunden, wobei auch die späteren Umarbeitungen derselben dokumentiert sind. Gleichfalls sind Fotos über den Aufbau und die Einweihung der evangelischen Kirche erhalten geblieben. Ein wichtiges Moment im Leben von Fonyód war, als im Jahre 1928

der Erzbischof von Esztergom, unterwegs nach Hause, am hiesigen Bahnhof Halt machte und eine Rede an die Einwohner von Fonyód und die in Sonderzügen hingefahrenen Gläubigen hielt.

99-110. Unter den Gebäuden von Fonyód stellen wir das Gemeindehaus, die Post, das zweihundert Jahre alte Kelterhaus, das Hotel Szarvas und auch solche alten Häuser vor, von denen es einst sehr viele im Dorf gab. In solchen Häusern wohnten früher die Vorfahren der Fonyóder.

111-125. Das Fotoalbum, aus dessen Bildern unser Album die Auswahl traf, lag einst auf dem örtlichen Antiquitätenmarkt. Es ist unbekannt, wo es das letzte Jahrhundert verbracht hatte; wichtiger ist aber, dass seine Fotos, die um 1903 gemacht wurden, nach Fonyód wiederkehrten und zu den Schmuckstücken unseres Albums werden konnten. Es geht um das Familienalbum eines adligen Somogyer Besitzers, das Dutzende Fotos von Fonyód enthält. Die Bilder, die am Ufer des Balaton, in der Villa Márffy in BÉlatelep und in deren Hof, sowie am Bahnhof Fonyód aufgenommen wurden, stellen eine bisher unbekannte Welt dar, da sie die einzigen Fotos sind, die das Innere einer Villa in BÉlatelep am Anfang des 20. Jahrhunderts zeigen.

126-131. Das Fischen war ein uralter Beruf in Fonyód, es sicherte den Lebensunterhalt vieler Familien. Der Fischfang im Winter war besonders modisch, da diese nicht gerade ungefährliche Tätigkeit sogar auf dem eingefrorenen Plattensee geübt wurde. In die Fanggruben, die bis heute stehen und einen industriellen Denkmalcharakter haben, wurde im Winter Eis getragen, womit der Fisch Monate lang kühl bewahrt werden konnte.

132-142. Die Gruppenbilder in den Schulen sind nette Erinnerungen an die ehemaligen Kleinschüler, die heute ungefähr achtzig Jahre alt sind. Es wurden damals Gruppenbilder sowohl mit den Elementarschülern als auch den Lernenden der späteren Bürgerschulen gemacht. Als eine Besonderheit kann der Schulbus gelten, der wegen der Kriegsumstände gebraucht wurde.

143-148. Der Hafen und das Molo sind bis heute zentrale Stellen von Fonyód. Parallel damit, wie sich die Badekultur entwickelte, wurde auch der Hafen ausgebaut, da der in Badacsony gewonnene Basalt neben dem Personalverkehr einen beträchtlichen Transportverkehr benötigte. Das Molo von einzigartiger Länge wurde 1898 gebaut, musste jedoch nach ein Paar Jahren ausgebreitet werden.

149-155. Fonyód hat schon immer die für die Schönheiten der Natur empfänglichen Besucher angezogen, und wurde deshalb auch in der Vergangenheit von Vielen zum ständigen oder zeitweiligen Sommerwohnnort gewählt. Man bewunderte das prachtvolle Panorama, das vom „Vár-Berg und dem Sipos-Berg geboten wurden.

158-175. Wie bereits erwähnt, war es für die Wohlhabenden, die den Sommer in Fonyód verbrachten, selbstverständlich, die Villen, in denen sie wohnten, zu fotografieren. Es ist also ihnen zu verdanken, dass wir hier einige alte Villengebäude präsentieren können. Ihre Besitzer führten ein großes Gesellschaftsleben, empfingen häufig Freunde und Verwandte.

176-191. Die ältesten Fotografien von Fonyód stellen den Bahnhof am heutigen BÉlatelep und die Umgebung der Villenreihe dar.

192-201. Das Sportleben in Fonyód wird durch das Foto von zwei Fußballmannschaften und einige Momente des Sportplatzbaus repräsentiert. Die Tennis spielende Gesellschaft am Anfang des zwanzigsten Jahrhunderts entstand natürlich aus Sommerurlaubern.

202-229. Die am Strand gemachten Fotos verewigen, wie das auch bei den Villen zu sehen war, vor allem die Sommerurlauber, die den Ort besuchten. Die Einwohner von Fonyód, wenn sie auch badeten, ließen sich nicht in besonderen Badeanzügen fotografieren, in denen das Schwimmen und sogar das Platschen schwer gewesen sein musste. Später haben allerdings auch die Fonyóder Aufnahmen am Strand gemacht, aber die gemütlichen Badebuden mit der Stimmung alter Zeiten, die Badekleider-Kreationen stellen auf jeden Fall die Sommerwelt am Anfang des vergangenen Jahrhunderts dar.

230-233. Zur Kunstliebhaberei der Fonyóder steht sogar eine Fachliteratur zur Verfügung; ernsthafte Theaterstücke wurden auf die Initiative der Einwohner aufgeführt.

234-242. Einer der berühmtesten Maler Ungarns, Pál Szinyei Merse, mietete im Sommer 1916 und 1917 die Villa Velics in Fonyód aus. Er verbrachte hier den Sommerurlaub mit seiner Tochter Rózsí und den zwei Enkel, damals Gymnasiasten. Szinyei Merse malte zehn Gemälde am Plattensee, sein Aufenthalt in Fonyód wird von mehreren Fotos dokumentiert, die besondere Werte unseres Albums repräsentieren.

243-250. Die Weinlese gehörte ebenfalls zum Leben der Fonyóder. Einst waren die Halden des Vár-Berges reichlich mit Wein bebaut, und es gab auch Zeiten, als die beste Weinernte im Komitat Somogy von den Hügeln Fonyóds stammte.

251-264. Die Schönheit des Winters ist entzückend, aber die Fahrgäste des stecken gebliebenen Zuges oder der Kapitän jenes Schiffes, der im eingefrorenen Balaton gefangen blieb, werden es anders gedacht haben. Nach den Erinnerungen der Fonyóder waren die Winter 1928-29 und 1932 die härtesten, als es mehrmals vorkam, dass die Lokomotive aus dem Schnee befreit werden musste. Dennoch bereitete der Winter auch viel Freude, da man auf dem Schnee mit Schlittschuh oder Holzhund (eine Art Schlitten aus Stuhl) laufen, oder sogar eissegeln konnte.

265-267. Das Fehlen an Straßen, später ihr dürtiger Zustand machten Fonyód eine lange Zeit unzugänglich.

268-280. Die Geschäfte von Fonyód befanden sich vor allem im Zentrum, also gegenüber dem Bahnhof, wo am Anfang der Jahre 1900 ein kleines Gebäude errichtet wurde, in dem eine Greißlerei eingerichtet wurde. An der Stelle der heutigen Post standen einst die Greißlerei von Károly Vály und Miksa Vadász, der Friseurladen Bellai und der Fleischladen von István Vida. Das Geschäft Hangya („Ameise“) galt als das Dorfszentrum, in dem auch die Badegäste einkaufen konnten.

Irodalomjegyzék

Bogdán Tibor 2005

Fonyód és egészségügye. Fonyód

Decsényi Mihály - Hernády Ferenc 1967

A magyar hajózás története. Budapest

Cholnoky Jenő 1937

Balaton. Budapest

Csutorás László - Varga István (összeáll.) 2000

A fonyódi öreg fűzfák... : múltidéző lapozgatás régvolt könyvekben, újságokban. Fonyód.

Fonyód-fürdőtelep c. folyóirat 2002-ben megjelent száma a római katolikus egyház és templom történetéről.

Herman Ottó 1887

A magyar halászat könyve I.-II. Budapest

Kanyar József (szerk.) 1985

Fonyód története. Fonyód.

- - - 2001

Magyar Nagylexikon. Budapest.

Móricz Béla 1956

Fonyód. Településmonográfia. Gépirat.

Németh Ernő 2000

Műkedvelő művészeti élet Fonyód : 1925-1999

Pick Béla 1899

Somogyból : Humoros elbeszélések és karczolatok. Pécs.

Puskás Béla 2001

Temetők üzenete. Kaposvár.

Somogyi György 1999

Balaton gyógy- és tengerfürdő égvényes, sós, szénsavas, vasas ásvány-forrásokkal : földételek a századvégen és a századelőn. Budapest

Szabó Lajos

A fonyódi protestáns templom építésének története. Kézirat

Szaplonczay Manó 1896

A somogyi Balaton-part községei mint nyaraló és fürdőhelyek. Kaposvár.

Szaplonczay Manó 1907

Fonyód Balatonfürdő. Fonyód. Kiadja a Szépítési Egyesület.

Székelyné Kőrösi Ilona 1998

Kecskemét anno... Képek a régi Kecskemétről

Szerelmey Miklós 1848

Balaton albuma. természet után rajzolta. Pesten.

Sziklay János 1890

A Balaton és vidéke. Budapest

Szinyei Merse Anna 1990

Szinyei Merse Pál élete és művészete. Budapest

Vályi András 1796

Magyar Országnak Leírása. Budán

Varga István 2004a

Fonyód-fürdőtelep c folyóirat - Ősfürdőzők

Varga István 2004b

Fonyód-fürdőtelep múltja képes levelező-lapokon. Veszprém.

Varga István 2005

Adalékok a zsidóság fonyódi történetéhez. Veszprém.

A kötetben idézett fonyódi cikkeket (források: Somogy, Somogyi Újság, Új Somogy, Somogyvármegye, Balatonvidék, Balatoni Kurír, stb.), hosszabb írásokat, könyvrészleteket, aprónyomtatványokat Varga István gyűjtötte össze, azok az Ő illetve a Fonyódi Kulturális Intézmények Könyvtárának Helytörténeti Gyűjteményében találhatók meg

A szerzőről:

Varga István (Nagykörös, 1971)

A kötet szerzője könyvtáros (JGYTE, Szeged-1997), könyvtári informatikus (JATE, Szeged-1999) oklevelet szerzett, 1990-től kezdődően könyvtárosként dolgozik, 2000 óta Fonyódon.

Érdeklődését a helytörténeti kutatások keltették fel; foglalkozik genealógiával, történeti demográfiával, gróf Zichy Béla és családja valamint Fonyód-BÉlatelep történetjével, Fonyód és a Balaton térképi ábrázolásaival illetve egyéb helytörténeti témákkal (bibliográfia, földrajzi- és ragadvány nevek, naplók-, fotóalbumok feldolgozása stb.).

Több írása helyismereti folyóiratokban látott napvilágot (szerkeszti a Fonyód-Fürdőtelep c., időszakosan megjelenő helytörténeti folyóiratot), eddig önállóan megjelent munkái:

Nagykőrösi ki kicsoda (1997);

„A fonyódi öreg fűzfák... ” : múltidéző lapozgatás régvolt könyvekben, újságokban (összeáll. Csutorás Lászlóval, 2000);

Somogyi könyvtáros ki kicsoda (szerk. Varga Róberttel, 2001);

Fonyód-fürdőtelep múltja képes levelező-lapokon (2004; 2., bővített kiadás 2007.);

Adalékok a zsidóság fonyódi történetéhez (2005);

Szaploncai Szaplonczay Manó élete és munkássága írásai és egyéb dokumentumok tükrében. Sajtó alá rendezés. (2006).

Tartalomjegyzék

Ajánlás	7
Fénnyel írott fonyódi történelem	8
Arcok.....	9
Cserkészek	23
Csónakázás, vitorlázás	25
Csoportképek.....	30
Fonyódi érdekességek	35
Egyházi élet	44
Fonyódi épületek.....	53
Családi fotóalbum	58
Halászat	64
Iskola	67
Kikötő.....	72
Látkép	76
Nyarlók villák.....	79
Régi fotók	90
Sport	99
Strand	106
Színjátzás.....	120
Szinyei Merse Pál Fonyódon	122
Szüret.....	128
Tél.....	133
Útrészlet.....	141
Üzletek	143
Képjegyzék	153
Fordítások	171
Irodalomjegyzék.....	175

